

EDİRNE UZUNKÖPRÜ YENİKÖY KÖYÜNÜN

BEKTAŞI MÜZİĞİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Alaattin KARATEPE

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 21 Haziran 1993

Tezin Savunulduğu Tarih : 7 Temmuz 1993

Tez Danışmanı : Doç.Can ETİLİ

Diğer Jüri Üyeleri : Prof.Dr.Selahattin İÇLİ

: Yrd.Doç.Afşin EMİRALİOĞLU

Ö N S Ö Z

İnsanı, evrende yaşayan diğer canlılardan ayıran en büyük özellik, onun sosyal bir varlık olmasıdır. Bu özelliği nedeniyle insan, çeşitli sosyal kurumlarla sürekli iletişim halindedir. Bunlardan biride dindir.

İnsanların dine yönelik inançları çeşitlilik gösterir. Bu, batı toplumlarında olduğu gibi bizde de aynı şekildedir. Alevilik, Sunnilik, Haydarilik, Bektaşilik gibi.

Ben, bu çeşitlilik içinde, yurdumuzdaki bektaşi inancının yansıdığı, bektaşi müziğini incelemek istedim. Türkiye genelinde yapılacak böyle bir inceleme için, çok uzun bir zamana ihtiyacımız olacağından, çalışmamı, Trakya yöresinin Edirne ilinin, Uzunköprü ilçesi, Yeniköy Bektaşilerinin müziği ile sınırladım.

Çalışmalarımın her aşamasında, değerli fikirlerine başvurduğum danışman hocam Doç. Can ETİLİ'ye, ayrıca Halen yeniköyde yaşayan tüm büyüklerime ve Sayın Nail DİLMEN'e yardımlarından dolayı sonsuz teşekkürlerimi bir borç bilirim.

İ Ç İ N D E K İ L E R

ÖNSÖZ.....	I
İÇİNDEKİLER.....	II-III
ÖZET.....	IV
SUMMARY.....	V-XI
GİRİŞ.....	XII-XIV

BİRİNCİ BÖLÜM

1- ALEVİLİK VE BEKTAŞİLİK HAKKINDA GENEL BİLGİLER..	1-2
1.1- MÜSLÜMANLIĞIN TASNİFİ.....	2-3
1.2- ALEVİLİK.....	3-5
1.3- BEKTAŞİLİK.....	5-8
1.3.1- Bektaşî Edebiyatı.....	8-10
1.3.2- Bektaşî Müziği.....	10-11

İKİNCİ BÖLÜM

2- YENİKÖY VE BEKTAŞİLİK	
2.1- YENİKÖY'ÜN KURULUŞU VE BEKTAŞİLİĞİN KABULÜ..	12
2.2- YENİKÖY'ÜN BUGÜNKÜ YAŞAM TARZI.....	13-14
2.3- YENİKÖY'ÜN GELENEKLERİ.....	14
2.3.1- Yayla Bayramı.....	14-15
2.3.2- Hıdırellez.....	15-16
2.3.3- İmece.....	16
2.3.4- Düğün Adetleri.....	17-18
2.3.5- Cem Törenleri.....	18-20
2.3.6- Yeniköy'de Bektaşî Edebiyatı ve Nefesler.....	21-45

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3- YENİKÖY BEKTAŞİ MÜZİĞİNİN İNCELENMESİ.....	46-47
3.1- İLK EVVELİ ŞU DÜNYAYA.....	48-52
3.2- BİR KAYA BAŞINDA BİR KOYUN MELER.....	53-57

3.3- ANAMDAN DOĞMADAN KABE'YE VARDIM.....	58-62
3.4- BAHÇESİNDE AL TOMURCUK GÜLÜ VAR.....	63-67
3.5- HAK MUHAMMED ALİ BİR ERKAN KURDU.....	68-72
3.6- UYUR İDİK UYARDILAR.....	73-77
3.7- AH BENİM SARI SATIRAM.....	78-82
3.8- NAMAZ.....	83-86

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ.....	87-90
KAYNAKÇA.....	91
ÖZGEÇMİŞ.....	92

point of view we should not forget the Shiites and Bektashies. In the world of Islam, the religious beliefs and philosophies of these societies are very colorful. Not only they have unique life styles but also they have unique religious beliefs and music which is affected by them.

Our research subject is Bektashi Music. To research the music of Bektashies, who have lived in almost every region of our country would be, as a matter of time and place, insufficient for us. Because of this, the character of our populist music, originally of environs not regional, would oblige us to travel every particular place around Anatolia. Our opportunities and the shortage of time would not help us realize this. Because of the fact that we would be facing the possibility not making a sufficient evaluation of the data from this wide area, we have preferred to start from the basic part to achieve the whole but not from the whole to the basic part. Because of this reason, we have limited the area of our work with the music of the Bektashies from Yeniköy District in the Thrace. In other words, we have limited the geographical area of our interest.

Certainly,

to make the subject easier to understand, we find it useful

to describe the manner we will follow. Thus, in order to analyse the music of the Bektashies we have adopted the form analysis fundamentally. However to analyse the works according to their forms and not to deal with their details would not satisfy us.

Because of this reason, including the musical and rithmic analysis, we have proceeded further research.

Naturally, sound lines, intervals, melody drives (if there is) rithmic and melodic variations important matters concerning decents, sub-dialects and dialects will be sequentially our points of interest.

Generally in our country, the music of the Bektashies from the view points which have forwarded until now, consists of incredible values.

Starting from this point of view, we have made our efforts to prove if the music in the environs of Yeniköy and the Bektashies which has never been searched and their datas determined up to day. Our aim is to serve completely objectively to the scientific world all the unknown aspects of this music, the origins of which goes deep in the old

times of the history.

In our age by means of the media, the foreign cultures have founded great opportunities and this caused fundamentally, cultural erosion.

We accept this fact as a very important danger, because the wars which has ruined the nations, are less dangerous than the mass communication means, which destructs the culture. It is essential to reveal every product, whether it is a small or big, which is produced with the help of our nations creativity, because of the reasons of documentation and our cultural existence.

Because of these reasons, although the subject may be small, we have decided to analyse the necessities (hymn) made by Bektashies which constitutes the fundamentals of our research.

We will make a middle scale analysis of melody, rhythm on the Bektashi Music that we have collected during our researches. The terminology we are going to use here will be as follows.

Period: Means the parts in the folkloric song (if there exists

any)

A full music sentence:Means a whole made of sub-sentences in forms of questions and answers.

Little sentence:Means the sub-definitions that form the full sentence.

Thus,the row will be;

Period>sentence>little sentence

But in ordet to define the symbolic expressions in the analysis,we have followed such a way as follows:

Example for Period: A

Sentence :a

Little sentences :x,y,z

We have harmonized the definitions with the expressions given above.

In the symbolic expression,the number written below the symbol means the measure,the number written above means the line of the poetry.If the same expressions are found during the analysis,we have decided to define them with

"equivalent" sentences. If the expressions are quite similar or we define them as similar or twin sentence. Like A defines the sentences, a defines the little sentences, x, y, z define the sub-sentences.

The Bektashies and being a Bektashy have a special way of understanding, thinking, a different way of belief. It's their specifications that they have an elegant witty remarks, a unique manner of their own, an unconventional loveliness with a pretty way of teasing. Whenever a Bektashi is talked about, it reminds a person with witty remarks, a pretty person with clever jokes.

In this situation there exist an unlimited tolerance along with a humanist point of view. It can accept every individual who does not care about differentiation of religions, races, religious groups, nations. It ceases the spiritual thirst of that individual. It considers every religion, race, belief and opinion, nation according to the degree of their importance. But they never feel dependig on them.

Our country possibly has the richest folkloric treasure in the world that it becomes difficult for us to clasify the Turkish Folkloric Music in the folkloric qualities in means

of varieties. But in order to make it easier for us to deal with the subject, we wanted to classify the Turkish Folkloric Music under two main titles.

-Religious Music

-Non-religious Music

Our subject concerns with the religious music. But still this classification is not enough for us. Because we can also make sub-classes in the religious music itself. Like Şathiyes, Devriyes, and ilahies.

In this work of ours, all the media and communication possibilities have been used. It is our greatest wish that the research that we have done in Yeniköy Village of the Territory of Uzunköprü of the country of Edirne in the Trakya Region, to be useful source for all kinds of academic works.

G İ R İ Ő

Yurdumuz, tarihi k keni itibarıyla dünyanın en eski  lkelerinden biridir. Ayrıca  eŐitli inan taki topluluklardan oluşmuş zengin bir sosyal yapısıda vardır, Kanımızca, k lt rel değerlerin kaybolmasına göz yummak, bir ulusun yitirilmesine göz yummakla eş değerdedir. Musıki de kültürel değerleri oluşturan faktörlerden biridir. Bu nedenle Yeniköy'de musıki alanında hiç araŐtırılmayan bir konuyu ele alıp, gün ıŐıęına çıkarmayı bir görev olarak kabul ettik.

Toplumların sosyal yapısını oluşturan kurumlardan biride, dindir ve kendi içerisinde çeşitli inançlar taŐımaktadır. Müslüman olan toplumumuzda, azınlıklar da yer almaktadır. Rumlar, Ermeniler, Yahudiler gibi. Ancak dini inanış bakımından ilginç bir toplum arzeden alevi ve bektaŐileride unutmamak gerekir. İslam aleminde bu toplumların dünya görüŐleri, dini inançları ve felsefeleri çok renklidir. Kendilerine has yaŐayıŐ biçimleri olduğu gibi kendilerine özgü dini inançları ve bu inançlarının yansıdığı m zikleride vardır.

Bizim araŐtırma konumuz bektaşi müziğidir. Yurdumuzun hemen her yöresinde yaşamış bektaşilerin müziklerini incelemek gerek mekan gerekse zaman açısından bizim için yetersiz olacaktı. Zira; Halk Müziği'mizin bölgesel değil yöresel olma özelliği, bizim Anadolu'yu karıŐ karıŐ dolaŐmamızı zorunlu kılacaktı. Ancak buna ne zamanımız nede imkanlarımız müsaitti. Alanın geniŐlięi içinde elde edeceğimiz doneleri yeterince değerlendirememeye tehlikesi ile karşı karŐıya kalacağımızdan, bütünden parçaya değil parçadan hareketle doğru sonuca ulaŐacaęımız kanaatini taŐıtmaktayız. Bu nedenle; yalnızca Trakya Yeniköy'deki bektaşilerin müziklerini alarak çalıŐmamızı sınırladık. Başka bir anlatımla coğrafi alanımızı daralttık.

Kuşkusuz, bu çalışmayı yaparken konunun daha kolay anlaşılabilmesi bakımından, nasıl bir yol takip edeceğimizi açıklamakta fayda görüyoruz. Şöyleki; Yeniköy Bektaşî müziğini incelerken biçim analizini esas aldık. Ancak, eserleri yalnız biçim açısından inceleyip derinliğine inmemek, bizi tatmin etmeyecekti. Bu sebeple, orta boyutta biçim analizinin yanı sıra, melodik ve ritmik incelemeyi dahil ederek, araştırmamızı derinleştirdik. Melodik yapı içinde tabiidirki ses dizileri, aralıklar, şayet varsa melodi yürüyüşü, ritmik ve melodik varyantlar, şive ağız ve lehçe ile ilgili önemli hususlar, teker teker inceleme alanımıza girecektir.

Yurdumuz genelinde bektaşî müziği, yukarıda saydığımız özellikler bakımından, çok büyük zenginlikler içermektedir. Bu fikirden yola çıkarak, bugüne değin araştırmaları yapılmamış ve bilimsel olarak verileri tespit edilememiş Yeniköy yöresi Bektaşî müziğinin aynı zenginliği, aynı güzelliği ve aynı ihtişamı içerip içermediğini, ortaya koymaya çalıştık. Amacımız, geçmişte kökü tarihin derinliklerine inen bu müziğin, tamamen objektif bir görüşle, bilinmeyen bütün yönlerini bilim dünyasına sunmaktır.

Çağımızda, medya kanalı ile, yabancı kültürlerin ülkemizde meydana boş bulmaları, köklü bir kültür erozyonuna neden olmaktadır. Bunu çok büyük tehlike olarak görüyoruz zira bize göre ulusları yok eden savaşlar, kültürü yok eden kitle iletişim araçlarından daha az tehlikelidir. İster küçük olsun isterse büyük, ulusumuzun yaratıcı gücünden kaynaklanan her ürünü, bilimsel bir zihniyetle araştırıp ortaya koymak, kültür varlığımız için, en azından arşivlemek bakımından, kaçınılmaz nedenlerden biridir.

Bu sebeple küçükte olsa, çalışmamızın esasını teşkil eden Yeniköy Bektaşî nefesleri konusunu incelemeyi uygun bulduk.

Kaynağına giderek yöresinde derleyeceğimiz nefesleri, gerek güfte, gerek melodik, gerekse ritm unsuru bakımından, orta boyutta biçim analizi yöntemi uygulayarak inceleyeceğiz. Kullanacağımız terminoloji ise; Periyod, cümle ve cümlecik olacaktır. Bunları A, a, x, y, z harfleriyle özdeşleştireceğiz. Buna göre, izleyeceğimiz yol

Periyod > Cümle > Cümlecik'tir.

Bu çalışmamızda görüşme gözlem ve derleme metodu kullanılmış olup, kütüphane ve kasetlerden faydalanılmıştır. Trakya yöresi Edirne ili, Uzunköprü ilçesine bağlı Yeniköy köyünde Bektaşî müziği ile ilgili yaptığımız araştırmanın akademik çalışmalara kaynak teşkil etmesi en büyük dileğimizdir.

BİRİNCİ BÖLÜM

4. ALEVİLİK VE BEKTAŞİLİK HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Yurdumuz, belkide dünyanın en zengin folklor hazinesine sahiptir. Öyleki, folklorik değerler içinde yer alan Türk Halk Müziği'ni sınıflandırmakta, çeşitlilik açısından zorlanmaktayız. Ama biz konumuzu daha rahat işleyebilmek için, Türk Halk Müziği'ni iki ana başlık altında toplamak istedik.

-Dini musiki

-Din dışı musiki

Bizim konumuz dini musikidir. Ancak bu ayırım bile yeterli değildir. Zira yurdumuzdaki dini musikileride kendi içinde alt sınıflara ayırabiliriz. Şathiyeler, devriyeler, ilahiler gibi.

Müslümanlığın kabulünden sonra tekkeler ve dergahlar irfanın elde edildiği bir nevi okul niteliğindedir. Buralardan bilgili birçok değerler yetişmiştir. O tekkeler ve dergahlar sayesinde müslümanlık ışığı dünyanın bir ucundan öbür ucuna kadar yayılmış, mensupları arasında gerçek kardeşlik bağını kurmuştur. Dergahlar Anadolu'da bilhassa halk için eğitim, devletin öğretim elini ulaştıramadığı köşelerde ise terbiye, ahlak ve inanç yuvası olmuştur.

"Bu arada laiklik prensiplerini asırlarca evvel benimsemiş bir topluluk olan bektâşiler, İstiklal Savaşında Atatürk'e destek olmuşlar, düşünüş ve inanç bakımından Atatürk inkılablarının keza en büyük taraftarı ve destekleyicisi olmuşlardır."(1)

(1) Dr.Bedri NOYAN Bektaşilik Alevilik nedir? Sayfa 6

Tezimizin konusu, yurdumuzda yaşayan alevi ve bektaşileri ilgilendiren musıkidir. Ancak, bu toplumun musıkisinin incelenmesine geçmeden önce, müslümanlık yelpazesinin neresinde yer aldığını açıklamakta fayda görüyoruz.

1.1- MÜSLÜMANLIĞIN TASNİFİ

Müslüman topluluğunda dört zümre görülür;

a) Tasavvuf ehli olanlar: Mistik aşk yolu ile, mücadele ve riyazat (nefs ile savaş ve her nesnede perhiz) yolu ile benliklerini yok edip Hak'ka kavuşmaya çalışanlar.

b) Sunniler: İslamiyetin beş şartını yerine getiren ve bunlara uymakla yarın ahirette tanrıya kavuşacağına inananlar.

c) Tasavvufu bir kurum haline getirmiş herhangi bir pir'e ait dergaha bağlı olanlar: Bunların birçok çeşitleri ve herbirinin kolları varsa da çoğunluğu Kur'an-ı Kerim'in kabuğunda, dış anlamda kalmışlardır.

d) Bektaşi ve Aleviler: Düşünüş ve inançları bir, yöntemleri ayrı olan müşterek inançlı bir zümredirler. Erkanda ufak değişiklikler varsa da esas birdir.

Aleviler, (sofyan Kolu) tahtacı, çepniler, sürekle ve abdallar denilen bölümüdür. Söylendiği gibi soy güden dedeler tarafından yönetilirler.

Bektaşiler, (Babağan Kolu) Ruhani reis olarak "dede-baba" ünvanı ile Hacı Bektaş Veli hazretlerinin postuna oturan ve yaşadığı devirde ona vekalet ediyormuş sayılarak O'nun adına dini düşünüş ve inanışı idare eden kimseye ve onun teşkilatına bağlı olan koldur.(2)

(2) Dr.Bedri NOYAN- Bektaşilik Alevilik Nedir? Sayfa 12-13

Yukarıda görüldüğü gibi bektaşiler de müslümandır. Bu toplum içerisinde ilim inanç ve felsefe açısından azınlığı oluşturmaktadır. Müslüman inancından ayrıldığı bazı noktalar varsa da onlar her müslüman gibi Allah, Peygamber ve Kitab'a yürekten bağlıdırlar.

1.2- ALEVİLİK

Konumuzu ilgilendirmesi açısından, alevilikten kısaca söz etmekte, fayda mülahaza ediyoruz.

Alevi sözü Hz. Ali'ye ve onun soyuna candan gönülden bağlı anlamındadır. Alevilik te, Hz. Ali'ye bağlı olanların dahil oldukları bir tarikattır. Aleviler, Hz. Ali'yi ilk üç halifeden üstün sayarlar. Hz. Peygamber'den sonra, Hz. Ali'nin halifeliğini ve imamlığını tanırlar. Diğer üç halifeyi, Hz. Ali'nin hakkına tecavüz ederek, ondan önce o mevkiye gelmiş sayarlar.

Hız. Peygamber'den sonra halifeliğin Ali ve onun Fatma'dan doğma oğullarına geçmesi gerektiğini savunurlar. Hz. Muhammed ve Hz. Ali'yi, aynı ilahi nurdan yaratılmış olarak kabul ederler. (3)

Aleviliğin ortaya çıkışı, Hz. Muhammed'in ölümü ile başladı. Hz. Muhammed sağlığında amcasının oğlu ve damadı Ali'yi çok sever, onu kendisine en yakın kişi olarak görürdü. Tebuk seferine çıktığında, Ali'yi kendi yerine Medine de vekil olarak bırakmıştı. Hz. Peygamber'in Ali'ye olan sevgi ve güvenini anlatan birçok hadisi vardır. "Ben kimin efendisi isem Ali'de onun efendisidir. " " Ali bedenimde baş gibidir."

Hız. Peygamber'in ölümünden sonra kimin halife olacağı konusunda müslümanlar ikiye ayrıldılar. Bir kısmı, Hz. Muhammed'in soyundan geldiği ve onun damadı olduğu için

(3) Dr. Bedri NOYAN - Bektaşilik Alevilik nedir? Sayfa 20

Hız. Ali'nin halife olması gerektiğini öne sürdüler. Bu görüşte olmayanlar ise Ebubekir'i tutuyorlardı. Hız.Peygamber'in amcası Abbas'ın zorlamasına rağmen, Ali halifeliliği kabul etmedi. Ehli beyt ile birlikte Hız.Muhammed'in evine kapanıp, Hız. Peygamber'i kendisi yıkadı ve defniyle uğraştı.

İslamliğın kabulü ile birlikte Türklerde alevilik, Horasan'da olsun Anadolu'da olsun çok sayıda yandaş buldu.

Anadolu aleviliği, sadece eski batini inançların sürüp gitmesi olmayıp, Hacı Bektaş Veli vasıtasıyla yesevi, kalenderi, haydari, ahılık gibi Türk tasavvuf kurumları ile, vahdet-i vücud inancı yanında, eski Türk geleneklerinin de karışımından meydana gelmiştir. Türk göreneği, Türk Halk Şiir'i, Türk Halk Saz'ı ile yaşayan, bir mümin müslüman topluluğudur.

Hacı Bektaş Veli'yi pir tanırlar. Bu yöndende Anadolu alevileri bektaşidirler. Yalnız mürşidleri soy gider ve bunlara "dede" derler. İyileri olmakla beraber, elinde doğru dürüst bir erkannamesi bulunan dede sayısı azdır.

Anadolu ve Rumeli'de babalar, şeyhler, dedeler, abdallar aleviliği yayıp örgütlediler. Ali zamanından başlayarak, alevi önderleri kırmızı başlık ve elbise giydiklerinden, alevilere Anadolu'da kızılbaş denildi. Bazı yörelerde ise tahtacı adıyla anıldılar.

Alevi töresi "eline, diline, beline" sahip olmak ilkesiyle belirlenir. Alevilik babadan oğula geçer. Ana baba alevi değilse bir kimse sonradan alevi olamaz. Allah-Muhammed-Ali üçlüsü, alevilikte çok önemli bir yer tutar. Hüseyin'in Kerbala'da öldürölüşünü anmak için, aleviler, her yıl muharrem ayında oniki gün oruç tutarlar ve et yemezler

su içmezler. Harman sonlarında yapılan ayinlere kadınlarda katılır. Eski Türk geleneklerinde olduğu gibi, alevi topluluklarında da kadınların çok saygın bir yeri vardır.(4)

1.3-BEKTAŞİLİK

Hacı Bektaş Veli (1209-1271) adına kurulan tarikattır. XIII.yüzyılda Anadolu türkmenleri arasında pek çok yandaş toplayan Baba İshak'ın başlattığı ayaklanma bastırıldıktan sonra, (1240) babailer, Baba İshak'ın halifesi olan ve bu gün kendi adıyla anılan kasabada oturan Hacı Bektaş'ın çevresinde toplandılar. Bunlar Hz.Muhammet'i mürşit, Hz.Ali'yi rehber, Hacı Bektaş'ı da pir tanıdılar. Mevlevilik tarikatı daha çok aydın kent çevrelerinde yayılırken, bektaşilik başlangıçta, sınır boylarında kırsal kesim yaşayanları arasında yandaş buldu. Bu arada Kalenderilik, İsmailik, Haydarilik gibi tarikatlarda olanlardan da yandaş topladı.

Hacı Bektaş Veli'den sonra bektaşiliğin ikinci önderi sayılan Balım Sultan, (Öl.1516) tarikatın ayin ve erkanında yenilikler yaptı, tekkeleri düzene soktu. Dünyadan el-etek çekmiş bir dervişler örgütü kurdu. Bu düzenlemeden sonra tarikat birbirlerine rakip olan iki kola ayrıldı.

Hacı Bektaş Veli'nin soyundan geldiklerini öne sürdükleri için, kendilerine bel evladı adını veren ilk kol, daha çok kırsal kesime yayıldı. Bunlara sonradan Çelebiler koluda denildi. Hacı Bektaş Veli'nin gerçek yolunu izleyenlerin kendileri olduklarını öne sürdükleri için yol evladı yada yol sefili diye anılan ikinci kolda düzenli ve örgütlü bir tarikat durumunda büyük kentlerde ve kasabalarda güçlendi. Bu kola da babalar kolu denildi.

(4) Dr.Bedri NOYAN-Bektaşilik Alevilik nedir? Sayfa 11.

Bektaşiler inançlarının daha çok simgeler ve üstü kapalı sözlerle anlatılmasına kendi aralarında gizlilik kuralı ve bektaşi sırrı derler. Tarikatta beş derece vardır.

- a- Muhiplik
- b- Dervişlik
- c- Babalık
- d- Mücerretlik
- e- Halifelik

Bir babaya bağlanan kişiye, "muhip" denir. İsteyen muhip, özel bir törenle derviş olarak tekkeye girer. Uygun görülen derviş, halife tarafından icazet verilmesi ve tacının üstüne sarık sarılması ile baba ünvanı alır. Evlenmemiş bir baba yada derviş traş edilir. Kulağı delinerek mengüş takılır, mücerretlik makamına getirilir. Mücerret yaşamı boyunca bekar kalmak zorundadır. Halife, bektaşilikte en yüksek derecedir.

İkrar, teslim ve rıza bektaşiliğin temel ilkeleridir. Bektaşilerde ehli beyt sevgisi başta gelir. Bektaşiler Hz.Ali'yi Allah'ın zuhuru kabul ederler. Bu nedenle Nat-ı Ali'yi okur ve sabah akşam oniki imama salavat getirirler. Muharrem ayında ongün su içmezler ve namaz yerine niyazda bulunurlar. Cem ayininde içki içer, saz çalar, nefes okurlar. Bütün bunları bir tür ibadet sayarlar. Tarikatın uzun yaşamasında bektaşi edebiyatının ve müziğinin önemli bir payı vardır.(5)

Bektaşiliğin ve bektaşilerin özel bir duyuş, anlayış, görüş, düşünüş ve inanışları vardır. Konuşmalarında zarifane nükteleri, sadece kendilerine has bir edaları ve bu çok özel eda altında gizlenen, tatlı bir alaya alma ile kalender

(5) Büyük Larus, 3.Cilt Gelişim yayınları-Bektaşilik Sayfa 1463

sevimlilikleri özellikleridir. Bektaşî deyince esprili, zarif nükteli konuşan, şirin, sevimli insan akla gelir.

İşte bu tatlı hal içinde sınırı olmayan bir tolerans bir hoşgörölük ile son derece insani bir görüş vardır. Din, mezhep, ırk, milliyet farkı gözetmeden muayyen inanışları kabul eden her ferdi, çatısı altında kabul eder. Onun manevi susuzluğunu giderirdi. Her dine, her millete, her mezhebe, her düşünüş, inanış ve görüşe, derecesine göre önem verir. Fakat bunların hiçbirisiyle kendisini bağılı görmezlerdi.

Din ve şariat namına yutturulan uydurma kayıtlardan sıyrılmış Vahdet-i Vücutu gizleyerek değil, apaçık göstererek benimsemiş, yetmişiki millete aynı gözle bakmışlardır.

"Bektaşiler Kur'an-ı Kerim'in bütün emirlerine hakiki manalarıyla uyan kimselerdir. Cihad-Ekber ile meşguldurlar. Nefislerine hakim olmak, onu bilmek, sevgiliden gayrı herşeyden el çekmek, kaza ve kadere inanmak ve uymak, bütün gönülleriyle yüce Allah'ı, Hz.Muhammed'i, Hz. Ali'yi ve Ehli Beyt'i sevmekte olan insanlardır.

Elbirliği ile dergahlarının ihtiyaçlarını kollayıp orada toplanarak, istifadeli konuşmalarla ilim ve irfan sahibi olurlar. Güzel ve nükteli konuşmanın bektaşiler için alem olması, bu meclislerde kazanılan iyi bir vasıf olmuştur. Bu toplantılarda herkes sıra ile söz alarak konuşur, kimse kimsenin sözünü kesmez. Herkes birbirine son derece hürmetkar ve terbiyelidir. Cemiyet hayatının en ileri seviyesindeki topluluklar için, örnek olacak derecede bir muşeret adabı vardır.

Hiç kimse bektaşiliğe zorlanamaz. Herkes kendi hür iradesiyle bektaşî olup olmamaya karar verir. Bektaşî

dostuda sever düşmanıda. Hak, Muhammed, Ali, Ehli Beyt, oniki imam sevgisi ile dopdoludur ve bu sevgidir ki ona kerbela faciasının acısını ta yürekten duyurur. Orada şehit olanlara gözyaşı döker ve o hadisenin suçlularına lanet eder. Bektaşiliğin aslı doğruluk, cevheri yumuşak huylu olmak, hazinesi bilgi, kemali marifet sahibi olmaktır. Meyvesi ise dostluk ve sevgidir.

Diğer bütün tasavvuf teşkilatlarında müridler, mürşidlerine şeyh gibi isimler kullandıkları halde, bektaşilikte ikrar verip nasib almak aynı aileye intisab demek olduğundan mürşid için "baba" sözünün kullanılması daha büyük yakınlık ve sevgi ifade eder. Baba, batin yüzünü ışıktandıracak öğretmen, doğru yolu gösterecek üstat demektir. Burada öğrenilen, Hz.Muhammed'in buyrukları, ilim ve onunla edinilecek irfandır.(6)

1.3.1.- BEKTAŞİ EDEBİYATI

Şimdiye kadar anlattıklarımız, alevi ve bektaşi inançlarıyla ilgili idi. Ancak bu toplulukların musikileri kadar edebiyatları da çok zengindir. Zaten bektaşilerin melodileri, onların edebi şiirlerinin üzerine döşenmiştir.

Bu nedenle başlıbaşına oluşmuş bektaşi edebiyatından da satır başları ile de olsa söz etmek zorundayız. XIV. yüzyıldan başlayarak tasavvufa dayalı halk edebiyatında bektaşi şairleri, bektaşilikle ilgili temaları işleyerek zengin bir edebiyat oluşturdular. Eski türk şamanizminin de izlerini sürdüren bektaşi şairleri aşk ve muhabbete, Allah, Muhammed, Ali üçlüsüne Hacı Bektaş Veli'nin Muhammed ve Ali'den ayrı olmadığına harflerin sırlarına, tarikatın sırlarına, yezidi lanetlemeye, tarikatın zorluklarına ve ayin kurallarına ilişkin duygu ve düşüncelerini, halkın anlayacağı bir dille ve hece vezniyle yazıp söylediler.

(6) Dr.Bedri NOYAN- Bektaşilik Alevilik nedir? Sayfa 3-5

Tasavvuf terimlerinden, kendilerine özgü abdal, dar, erkan, oniki imam, dört kapı, batın, ,zahir, tavella, teberra, dolu, can, teberşahı velayet, hü, aşk-ı niyaz gibi birçok terim ve manzumlarla ak yazılı, kıvılcınlı deyimleriyle ifade edilen içki isimlerine yer verdiler. Kendi inançlarını ön planda tutarak, kutsal tanıdıkları kişilerin menkıbelerini yansıttılar. Kentlerde bektaşî, köylerde alevî şairleri olarak bilinen bu sanatçılar, nefes, nutuk, devriye, naat, selamname, nevrüziye, kalenderi, divan gibi türlerde ürünler verdiler.

"Bektaşî edebiyatı Yunus Emre'den büyük ölçüde etkilenmiştir. XIV. yüzyılda Sait Emre, Abdal Musa, XIV-XV. yüzyılları arasında yaşamış Kaygusuz Abdal, XVI.yüzyılda Hayatî, bu edebiyatın en güzel örneklerini verdiler. XVII.yüzyılda Pir Sultan Abdal, bektaşî edebiyatını doruk noktasına çıkardı. Müridi Kul Himmed, Dedemoğlu onu izledi. Bu yüzyıldan sonra gelen bektaşî şairleri, kendilerinden önceki şairleri tekrarlamakla kalmışlar, yenilik getirememişlerdir. XIX. yüzyılda toplumsal yaşamdaki değişiklik, bektaşî şairini de etkiledi. Seyranî, Dertli, Azbî bu yüzyılın tanınmış bektaşî şairleridir. XX. yüzyılda ise nefesleriyle ünlü Mehmet Ali, Hilmi Dede ve bektaşîliğin tüm özelliklerini çekinmeden şiirlerine yansıtan Edip Harabî, en başarılı bektaşî şairlerindendir."(7)

İlhamını din dışı konulardan aldığı gibi ayrıca kutsal konulardan alan bu bektaşî şairlerine genel olarak "aşık" denir. Bu edebiyatın belli başlı karakterlerinden birisi "Hümanite"dir. İnsana ve insanlığa sevgi, insanlığın yararına olmayan her işe karşı koyuş, zulmün kötülüğün karşısında direniş, bu edebiyatta en güzel örneklerini bulmuştur. buna karşılık yetmişiki milleti bir görerek insanı ve insanlığı iyiye güzele ve doğruya yöneltiş iyi

(7) Büyük Larus 3.Cilt-Gelişim Yayınları-Bektaşîlik Edebiyatı Sayfa 1463

huylu fazilet, kemal ve irfan sahibi bir insan topluluğu yaratma çabası, yine bektaşî edebiyatının temellerindendir.

Bektaşîlik, felsefesi, ürünleri, edebiyatı, vezni, dili kısaca herşeyi ile Türk halkının ruhuna, duygusuna, uygun bir yoldur.

1.3.2.- BEKTAŞİ MÜZİĞİ

Bektaşîlikte müzik, mevlevilikte olduğu gibi tarikatın ana öğelerinden biridir. Dinsel Türk Müziği'nin tasavvuf (Tekke) müziği diye adlandırılan bölümünün önemli bir dalı olan bektaşî müziği, tarikatın tekkelerinde ayin-i cem denilen tören sırasında icra edilen nefeslerden oluşur. Bir tür ilahi olan nefeslerin sözleri, yine nefes denilen şiirlerdir.(8)

Bu nefesler çok kere sekiz ve onbir heceledir ki, Türk şiirinin en güzel ve en zevkli denizidir. Daha fazla olanları da vardır fakat, çok fazla değildir.

Şiirleri en çok bestelenmiş şairler; Kul Himmet, Abdal Musa, Yunus Emre ve Pir Sultan Abdal'dır. Türk Tasavvuf Müziği'nin, mevlevî müziğinden sonra en zengin dalını oluşturan bektaşî müziği mevlevî müziğinin tersine Türk Halk Müziği'ne çok yakındır ve hatta diyebiliriz ki kendisidir.

Şiirin en çok bir kıtası bestelenmiştir. Kalan kıtalarda aynı ezgiyle seslendirilir. Yalnız bir dizesi besteli olan ve tek müzik cümlesi ile oluşan nefesler de çoktur. Çoğunun bestecisi bilinmeyen nefeslerde, ses alanı genellikle bir oktavı aşmaz.

(8) Besim ATALAY-Bektaşîlik ve Edebiyatı, sayfa 88

Dervişlerin toplu olarak okudukları nefeslere, bendir yada daire denilen büyük ve zilsiz bir def ile bağlama ailesinden bir saz eşlik eder. Bizim asıl konumuzu teşkil eden, işte bu söylenen nefeslerdir. Nefesler dinleme ve oyun olmak üzere kendi içinde iki guruba ayrılır. bunlardan ilki, adından da anlaşıldığı gibi ayin-i cem esnasında tüm dervişlerin oturarak söyledikleri ve sevdiklerine (Allah, Muhammed, Ali, Ehl-i Beyt, oniki imam) bağlılıklarını anlatan nefeslerdir. Oyun nefesleri ise kendilerine göre bir ibadet sayılır. Oyun esnasında babanın önünden geçerken asla sırt dönük olmaz, daima yüz dönük olmalıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

YENİKÖY VE BEKTAŞİLİK

2-YENİKÖY'ÜN KURULUŞU VE BEKTAŞİLİĞİN KABULÜ

İlk adı "Karlı Yeniköy" dür. Arnavut çeşme denilen yer Bizans döneminden kalma bir yerdir. Buranın toprağını işleten Arnavutlar kendi tarımsal işlerinin genişlemesinden dolayı Bulgarlardan çalıştırmak üzere işçi getirmişlerdir. Onlarla birlikte yerleşim alanı oluşturmuşlardır, daha sonra devletin hazinesi içinde bulunan toprakları bu işçilere satarak yerleşim alanlarının kurulmasına temel atmışlardır.

Gelibolu ve Çanakkale üzerinden gelen Türk Akıncıları Yunanistan'ın Soflu ve Dimetoka alanını istila edip, oraya yerleşmişlerdir. Bir müddet sonra aralıklı göçlerle Yeniköy'ün çevresindeki Dobrali ve Tahtalı Çeşme denilen yerlerde çiftlikler oluşturmuşlardır.

Aynı dönemde Türk akıncılarının köyü topa tutup kiliseyi yakmalarından sonra Bulgarlar buradan kovulmuştur. Bulgarlar, kaçış esnasında köydeki tüm evleri yakarak tahrip etmişlerdir. Çevre çiftlik ve yerleşim alanlarındaki Türkler, gelip tekrar Yeniköy'ü inşa etmişler ve bu günkü yerleşim alanını oluşturmuşlardır.

1912-1913 yıllarında Balkan savaşları sırasında Yeniköy halkı Soflu ve Dimetoka'dan gelerek Türk akıncılarının kurduğu köye yerleşmişlerdir.

Yeniköy halkının bektaşiliği kabul etmesi, "Kırklar" denilen grubun Soflu ve Dimetokaya gelip bektâşi düşüncelerini yayması ile varlığını bu köyde sürdürmüştür(1)

(1) Alaattin KARATEPE-İTÜ Türk Müziği Devlet Konservatuvarı Bitirme Ödevi-1990

2.2-YENİKÖY'ÜN BUGÜNKÜ YAŞAM TARZI:

Yeniköy bugün geçimini rençberlikle sağlamaktadır. Oldukça iyi bir arazi yapısına sahip olan köyde ayrıca Linyit kömürü de çıkarılmaktadır. Köylünün yaşam standardı ve öğrenim düzeyi yüksektir. Gençlerin hemen hepsi yüksel okul mezunudur. Eski geleneklerden bazıları hala devam etmektedir. Düğünler her ne kadar otantiğini kaybetmese de bir takım değişikliğe uğradığı görülmüştür. En azından eskiden 4 (dört) gün süren düğünler bugün 2(iki) bazen 1(bir)günde yapılmaktadır.

Yeniköy'ün nüfusu 2000'in üzerindedir. Ortaokul ve Belediyesi vardır. Yeniköy Kalkınma Kooperatifi sayesinde ise köy birçok tüketim maddesini kredili olarak karşılamaktadır. Karşılığında yalnızca sütünü kooperatife vererek hem kalkınmasına yardım etmekte hemde kendi ürününün değer kazanmasını sağlamaktadır. Yeniköy Kalkınma kooperatifi süt ürünlerini işlemektedir. Bu günkü sermayesi mal varlığıyla 10 milyar dolay larındadır, birçok köylü üyesidir. Ve yine köydeki insanlar tarafından idare edilmektedir.

Köy insanları, aynı zamanda sosyal yaşantıdanda gereken payını almaktadır. Dikiş kursları, halk oyunları ekipleri, her yıl amatörce uğraşlarını sürdürüp amaçlarına ulaşmak için çalışmalarını sürdürmektedir. Yeniköy'ün bir tarafında Ergene nehri diğer tarafında Dobralı deresi vardır. Arazilerinin su ihtiyaçlarını bu akarsularından yazın dahi karşılayabilmektedirler. Bilhassa Ergene ovası çok verimlidir ve genellikle çeltik yetiştirilmektedir.

Verimli araziye sahip olan köy de her tür ekim yapılabilir. Başta ay çiçeği ve buğday olmak üzere mısır, susam soğan, bostan vs.

Ortaokul da öğrenim ise öğrenci azlığından dolayı tam bir kolej havasında yapılmaktadır. Tüm öğretmen ve öğrenciler birbirlerini tanımakta ders içi ve ders dışı konularda her zaman birbirlerine yakın olup yardımlaşabilmektedirler.

Edirne yöresine ait halk oyunlarının tam bir eğlence ile Yeniköy de oynandığını görmekteyiz. Halk türküleri ve halk oyunlarına karşı son derece açık ve istekli olan bu köyde Uzunköprü- Halk Eğitim Merkezinin de yardımı ile Halk oyunlarını ve Halk türkülerini daha da benimsediğini görmekteyiz.

2.3.-YENİKÖY'ÜN GELENEKLERİ

2.3.1. Yayla Bayramı

Yeniköy de her yıl yapılmakta olan geleneksel Yayla bayramı Türk akıncılarının Gelibolu yakasından başlayarak Yunanistan'ın Soflu-Dimatoka dağlarını ele geçirmesiyle-Dimatoka Kalesinin alınmasıyla başlanmıştır. Seyit Ali Sultanın bu kaleyi alması bayramın oluşmasının nedenidir. Anma amacıyla her yıl aynı tarihte bayram şeklinde kutlanır. Göçten sonra yaz aylarının sonlarına doğru insanların ürettiği ürünün değerlendirilmesinden sonraya, hasat sonuna denk gelmektedir. İnsanların bir araya toplanması ve burdakilerin her şeylerini ortaklaşa değerlendirip paylaşımları özellikle ilk önce erkeklerin kadınlara yemek pişirip vermeleri ve sonrada kadınların erkeklere hizmet etmeleri bayramın başlıca geleneğidir. Zamanımızda da bu gelenek hala devam etmektedir.

Yaylanın gerçekleştirilmesinde ağalık seçimi yapılmaktadır. Ağanın ve köydeki tüm kadın-erkeklerin Milli giyisiler içerisinde bayramı kutlamaları ve bu esnada ağanın etrafa para saçması ile halkın üzerinde etki yaratması ve yayla organizasyonu sağlaması başlıca görevidir

İlk gün : Hazırlıklar, besleme, yeme, içme

İkinci gün : Sancak taşınır

Üçüncü gün : Bayramın kutlandığı asıl gündür. Güreşler yapılır. Çevirme pişirilir ve helva yapılır. Her hane gelirken bu ünlü köpük helvasından birer çömlek getirir. Bir öküz kesilir, derisi ve kafası ihale ile satılır. Kadınlar oyun oynar. Koşu yarışı yapılır. birinciye öküzün yan küreği verilir, sonuncuya da öküzün kuyruğu verilir. Aşlar piştikten sonra kadınlar yer, dua getirirler. Daha sonrada erkekler yer.

Yayla bayramında tüm köylü hazır bulunur o güne hiç bir iş bırakılmaz. Köydeki insanlarla beraber civar köyler ve kasabalardan gelenlerin katılımı ile gerçekleşir.

Ayrıca Yeniköy'ün gelenek ve görenekleriyle aynı paralel de kutlanmakta olan dallık bayramı 1942 yılında başlatılmış olup, Kuruluş nedeni ise iki akıncının şehit edilmesine dayalı tarihsel andır. Bu kişiler Kara Ahmet Baba ve Ahçı Deli Baba'dır. Her yıl Mayısın ilk haftasında şehitler anısına inanışlara göre adak verilmektedir. Kesilen kurbanlar ihtiyaçları olan muhtaç kişilere adil bir şekilde dağıtılmaktadır. Meriç ilçesini Beyköy ve Omurca köyleri arasında bulunan alanda yapılır. Yunanistan sınırının hemen dibinde bulunan bu alana her yıl binlerce insan katılır.

2.3.2.-Hıdırellez

Hıdırellez bayramı her yıl 6 Mayıs'ta kutlanır. Bayram öncesi hazırlıklar 5 Mayıs gecesinden başlar. Herkes birbirini ziyaret eder ve o günkü güncel konuları konuşurlar. 5 Mayıs gecesi her mahalleden belirli kişiler görevlendirilir. Katılacaklar yüzük, küpe, gerdanlık gibi eşyalarını vererek 6 Mayıs gecesi yapılacak kutlamalara katılacağını bildirirler.

Toplanan eşyalar bir çömleğe konur, içine su doldurulur ve o gece gül dibine bırakılır. 6 Mayıs günü salıncaklar kurulur, ateşler yakılır ve üzerinden en az üç kere atlanır. Akali denen halk oyunu oynanır. Akşam ise dileklerin bulunduğu çömlek açılır. Herkesin toplanmasıyla niyetler çekilir, her kişiye mani söylenir, kadınlar horan oynarlar.

2.3.3-İmece

Yeniköy'deki adı Meci'dir. Her bakımdan birbiriyle yardımlaşma ön planda tutulmuştur. Yapılacak herhangi bir işte yetiştirememe söz konusu olunca yardım istenir. Eskiden teknolojik araçlar olmadığından, çiftçilikte insan ve hayvan gücüyle yapılmakta iken, şimdi yerini tamamen teknolojik araçlara bırakmıştır.

Mahallelerde kurulan alanlarda yapılan mecilerini başında ayçiçeği mecileri gelir. Tarladan toplanan kalpaklar (Ayçiçeği başı) meydana getirilir ve bir sopa ile dövme yöntemiyle çekirdekleri kalpaktan ayrılır ve genellikle geceleri bu işlem yapılır. Nedeni ise gündüzleri insanların tarlalarda işlerinin başında olmasındandır.

Aynı zamanda köylüler sorunlarını dile getirip bu ortamda bunlara çözüm ararlar ve yardımlaşma yöntemiyle hemen herkesin sorunları çözülür. Bu gün artık biçer-döverlerin sayesinde yapılan hasatın kolaylığından bu gelenek ve görenekler geçerliliğini kaybetmiştir. Ama Yeniköy yardımlaşma örneğinin böylesine görüldüğü ender bölgelerimizden birisidir.

2.3.4- Düğün Adetleri

Düğün (Evlenme) yapabilmek için istenilen kızın ,erkek ailesi ile en az yedi kuşaktan akraba olmaması gerekmektedir. Yapılan bu araştırmadan sonra evlenmeye karar veren gençler ve aileler Perşembe akşam hoca nikahı kıyarlar, daha sonra resmi nikah kıyarlar.

Oğlanın yakın akrabaları kız evine gider, kız evi misafirlere yemek verir. Daha önce yapılan nişanda istenilen takılar kıza teslim edilir. (Baba hakkı denen şey hiç olmamıştır.) Cuma sabahı oğlan tarafı kızın çeyizini toplu halde almaya gider. Dayılar yengelere çeyizin hazırlanmasını emek ettikleri için para verir. Çocuklar çeyiz sandığının üzerine oturur ve onlara da para verilir. Kızın yenge ve arkadaşları çeyizi oğlan evine götürürler. Damat çeyiz arabasını karşılar. Yenge damada çeyiz yastığını verir, çeyizi oğlan tarafı taşır. Kızın arkadaşları çeyizini görümlük için bir odaya sererler.

Cuma günü akşamı kız tarafı yengeleri, susamlı güzel süslenmiş ekmekler yaparlar. Komşuları ve yakınları ANA KINASI'na davet edilir. Ana kinasına hazırlık olarak gelen buğdaylar tarihi Arnavut çeşmede yıkanır ve keşkek için hazırlanır. Ana kinasında eğlence düzenlenir. Oğlan evinde kaynanalara kına yakılır.

Cumartesi günü mahalle çocukları tüm evleri tek tek gezerek her haneye düğün için davetiye verirler. Kız ve erkek tarafı tüm köylüye verilecek yemeği karşılamak için birer dana keserler. Oğlan evinde başlayan düğün kız evine gidilerek kına yakımı ve askı asımı ile devam eder. Tekrar oğlan evine gelinir ve askı ve kına buradada yapılır. Kına ve askı esnasında damadın ve sadıcın başına kırmızı kuşak örtülür. Pazar günü oğlan evi kız evine gelini almaya gider.

Kızın arkadaşları gelini odaya kapar kız parası isterler. Kızın askısından sonra gelin mendilini evin üstüne atar arkasından buğday ve su dökülür. Oğlan evine gelen gelin damadın koluna girerek birer büyüğü ile birlikte içeriye alınır. Daha sonra dışarı çıkan damat silah atar düğünün sona erdiğini bildirir. Gerdek gecesinden sonra sabah damat ve gelin kız evine gider büyüklerin ellerini öperler. O gün kız oğlan tarafı ile yakın çevreler hep beraber eğlenirler. Gecesi GEZE olayı yapılarak kız tarafının oğlanları oğlan yanına giderler, yemek yerler ve giderken helva götürürler. Her oğlana damat tarafından gösterdikleri anlayışa karşılık birer mendil verilir.

Kız evinde yapılan eğlence sonucunda gelin ve damat orada kalırlar. Ertesi gün oğlan evine dönerler ve düğün sonuçlanmış olur.

2.3.5. Cem Törenleri

Cem törenleri hakkında bilgi vermeden önce bunun doğuşu hakkında kısa bir bilgi verelim.

"İslamiyeti kabul etmiş uluslarda dans, hoş karşılanmamasına karşın oldukça yaygındır. Dinin sert ve yasaklı tavrı karşısında başka yollar izlemek zorunda kalan Mevlevilik, İsevilik ve Bektaşilik gibi tarikatlar, müzik ve dansa hoşgörüyle bakmışlar ve geniş ölçüde yararlanmışlardır.

Bundan sonra ise Balım Sultan Abdal Musa, Seyit Ali Sultan, Sarı Saltuk, Kaygusuz Abdal..., Kul Himmet ve daha sonra Şah Hayati, Pir Sultan Abdal, Kul Hüseyin, Kuldeli Muhittin Abdal gibi aynı zamanda Türk Edebiyatçıları olan veliler de, Türk kabilelerine, kendi dilleri ve yapıtlarıyla, bu inancı yaydıkları gibi yine aynı zamanda

Rum, Anadolu erenleri de bu töreyi Arnavutluk'a kadar götürmüş ve orada topluluk halinde bulunan halka yaymışlardır.(2)

Alevi ve bektaşî semahlarının doğuş kaynağı olarak kabul edilen "Kırklar Cemi" şöyle anlatılmaktadır. "O gece, Peygamber göğe çıkarak miraç etmiş onun miraçı Cebrail aracılığıyla Kırklar Cemine o gizli toplantıya girmiş olmasıdır. Peygamber ilk önce orada gördüklerinden kuşkuya kapılmış, Cemlerinin hak olup olmadığından ikirciklenmiş Fakat Kırklar, kendilerinin hak olduklarını kanıtlamak istedikleri için, içlerinden biri kolunu kesmiş, bu sırada kırkından '(Peygamber de içinde olduğu halde) birden kan aktığı görülmüş ve peygamber onların Cemlerinin hak olduğuna inanmış, Bundan sonra orada bulunan Selman, bir üzüm çekirdeğini ezmiş, kırkların her biri bu üzüm suyundan içmiş, Peygamberle birlikte hepsi de esrik (sarhoş) olmuşlar. İşte o zaman peygamber coşkuya gelerek kalkmış ve semah dönmüş semah sırasında sarığı çözülmüş, kırklar onun sarığını alarak kırk parça yapmışlar ve bellerine sarmışlar. O gece böylece Cem sürdürülmüş, Ertesi gün mecliste, ileri gelenlerden biri peygamberi gökten indi sanarak miracını kutlamışlar.(3)

Semahlar Alevi bektaşîlerin " Ayın-i Cem" denilen gizli törenlerinde oynanan dini oyunlar olarak bahsetmiştik. Fakat günümüzde, bazı yörelerde gizlilikten çıkarak açıkdanda oynanmaya başlamıştır. Cem törenleri her yerde değişik zamanlarda yapılmaktadır. Cem törenlerinden görgü cemi mutlaka her yıl bir defa olmak üzere kış ayında yapılmakta, bunun haricinde muhabbet cemi ise yörelerin kendi belirledikleri günlerde yapılmaktadır. Semahlar ister Görgü

(3) İlhan Cem ARSEVEN Alevilerde Sema, Ekin Yayınları Ocak 1990 Sayfa 128

Cem'i olsun isterse Muhabbet Cemi olsun hepsinde oynanmaktadır.

Yeniköy'de Cem törenleri genellikle kış aylarında yapılmaktadır. Yaz aylarının yorucu temposunun getirdiği yorgunluktan dolayı bu sezonda ancak ayda bir kez yapılmaktadır. Kış sezonunda haftada bir gün genellikle perşembeyi cuma'ya bağlayan gece yapılmaktadır. Ancak diğer günlerde de yapılabilir. Cem törenlerinin süresi yaklaşık sekiz saat sürer. Cem başlamadan önce gelenler normal günlük durumlarını tartışır, sorunları olanlar dile getirir ve onlar için çözüm yolları aranır. Baba erenlerin kapıdan girmesi ve postuna oturup duasını getirmesiyle cem başlar.

Tören başladığında geniş bir daire biçiminde oturulur ve herkes birbirinin yüzünü görür. Gelenlerin kıyafet zorunluluğu yoktur. Kadınlar şalvar giyer ve başlarına atmabaş takarlar, erkekler ise normal giysisileri ile gelirler yalnız bellerine kemerbez takmak zorundadırlar. Bir nevi kuşak olan "kemerbez" her renkte olabilir.

Semaha kalkan dervişler oyuna başladıkları andan itibaren daire şeklini alırlar ve birbirlerine temas etmeden oyunu sürdürürler. Bir sağ bir sol ayak atmak suretiyle yürür gibi ileri doğru gidilir, dedenin önünden geçerken vücut ve yüz dedeye dönüktür. Sağ kol sürekli yukarıda, sol kol yandadır. Yine dedenin önüne gelince sağ kolun inmesi ile birlikte sağ ayakta öne çıkar ve bu şekilde önünden geçilir. Sonra sağ kol tekrar yukarı kaldırılır ve normal yürüyüşe geçilir.

Ayrıca figürler iki kez sağ ayağın iki kezde sol ayağın önde gitmesinden de oluşur. Sağ ayak önde iken sol kol önde bele sarılmış şekildedir. Sağ kol ise yandadır. Sol ayak önde iken sağ kol önde sol kol ise yandadır. Semahın sonunda oynayanlar dedenin karşısında bellerinden öne doğru eğik olarak yanyana dizilirler ve birbirlerinin bellerinden tutarak selam verirler.

2.3.6.Yeniköy'de Bektaşî Edebiyatı ve Nefesler

Yeniköy'de yaptığımız araştırmalarda, bektaşî edebiyatı genellikle nefesler olarak karşımıza çıkmıştır. Bütün bektaşî nefeslerinde olduğu gibi, Yeniköy'deki nefeslerde de Allah, Muhammed, Ali ve Ehl-i Beyt sevgisi işlenmiş ve onlara olan bağlılıklarını bu nefeslerinde açık bir şekilde dile getirmişlerdir.

Genel olarak baktığımızda bu nefeslerin edebi yapısı "koşma" biçimindedir. Hece vezninin 8'li ve 11'li kalıplarıyla söylenmiştir. Araştırmamız sonucu elde ettiğimiz nefeslerin edebi yapıları şöyledir.

NEFES	Kafiye Şeması	Ölçü	Durak
Seherin vaktinde kalktım uyandım	a	11'li	6+5
Kuşlar semahından cümbüşe geldim	a	11'li	6+5
Dağlarla konuştum ikrarım verdim	a	11'li	6+5
Dağlar Hak Muhammed Ali çağırır	b	11'li	6+5
Baktım sular coşu huruşa gelmiş	c	11'li	6+5
Kayalar zevk ile vuruşa gelmiş	c	11'li	6+5
Kainat el ele tutuşa gelmiş	c	11'li	6+5
Dağlar Hak Muhammed Ali çağırır	b	11'li	6+5
Bir meclis kurulmuş gelenler gelmiş	d	11'li	6+5
Hakikat yoluna erenler gelmiş	d	11'li	6+5
On iki imamı görenler gelmiş	d	11'li	6+5
Dağlar Hak Muhammed Ali çağırır	b	11'li	6+5
Pir Sultan'ım ol saf selama duruş	e	11'li	6+5
Ehl-i dil batından kelama durmuş	e	11'li	6+5
Seherde bir miskin amana durmuş	e	11'li	6+5
Dağlar Hak Muhammed Ali çağırır	b	11'li	6+5

DONANMA-1

	<u>Kafiye şeması</u>	<u>Ölçü</u>	<u>Durak</u>
Girip içeriye erkan isteyen	a	11'li	6+5
Aritsin kalbini gelsin otursun	b	11'li	6+5
Erenler önünde lokmaya sunarlar	c	11'li	6+5
Edep perdelerin döküp otursun	b	11'li	6+5
Bir lokma sunarlar onun nargı var	d	11'li	6+5
Dalıhten dalibe yolun farkı var	d	11'li	6+5
Yol içinde türlü türlü görqü var	d	11'li	6+5
Her kardaş görqüsün görqün otursun	b	11'li	6+5
Evvel ikrar verip girme araya	e	11'li	6+5
Namı yıkıp göç eyleme saraya	e	11'li	4+4+3
Alıra üstat verire küreye	e	11'li	5+6
Çekicin darbına duran otursun	b	11'li	6+5
Pir Sultan'ım ayder kandilden nura	f	11'li	6+5
Er gerektir erin erkânın süre	f	11'li	6+5
Mümin müslim derilmişler bir yere	f	11'li	4+4+3
Muhabbet gölüne dalan otursun	b	11'li	6+5

DONANMA-2

	<u>Kafiye şeması</u>	<u>Ölçü</u>	<u>Durak</u>
Dolandım dolandım yol bulamadım	a	11'li	6+5
Acep Ali'm bize yol verir mola	b	11'li	6+5
Bir derde uğradım kurtulamadım	a	11'li	6+5
Erenlerde size yol verir mola	b	11'li	6+5
Ali'm cismim derler gülün tazesı	c	11'li	6+5
Mümin müslim üleştirir mezesi	c	11'li	4+4+3
Kalkıp irfan sohbetinde gezesi	c	11'li	4+4+3
Acep Ali'm bize yol verir mola	b	11'li	6+5
Ali'm cismim derler gülün hasını	d	11'li	6+5
Bahçede dinleyin bülbül sesini	d	11'li	6+5
Dinleyin erenler aşk nefesini	d	11'li	6+5
Acep Ali'm bize yol verir mola	b	11'li	6+5
Aşk kitabın almış elin okunur	e	11'li	6+5
Bir gün dostun aynasına bakınır	e	11'li	4+4+3
Hatayın Pir Sultan güller sokunur	e	11'li	6+5
Acep Ali'm bize yol verir mola	b	11'li	6+5

NEFES

	<u>Kafiye şeması</u>	<u>Ölçü</u>	<u>Durak</u>
Türbesinin üstün nakş eylemişler	a	11'li	6+5
Gel dinim imanım İmam Hüseyin	b	11'li	6+5
Senin dört köşeye hay eylemişler	a	11'li	6+5
Gel dinim imanım İmam Hüseyin	b	11'li	6+5
Çağlar sular gibi akasım gelmez	c	11'li	6+5
Şehrine girince çıkasım gelmez	c	11'li	6+5
Yezidin yüzüne bakasım gelmez	c	11'li	6+5
Gel dinim imanım İmam Hüseyin	b	11'li	6+5
Senin aşıkların yanar yakılır	d	11'li	6+5
On iki imam katarına katılır	d	11'li	6+5
Bunda yezitlere lanet okunur	d	11'li	6+5
Gel dinim imanım İmam Hüseyin	b	11'li	6+5
İmam Hüseyin'in kolları bağlı	e	11'li	6+5
Muhip aşıkların ciğeri dağlı	e	11'li	6+5
Hazret-i Ali'nin en küçük oğlu	e	11'li	6+5
Gel dinim imanım İmam Hüseyin	b	11'li	6+5
Pir Sultan'ım eder erenler nerde	f	11'li	6+5
Çalışsız kayasız bir sahra yerde	f	11'li	6+5
Kerbela çölünde kandilde nurda	f	11'li	6+5
Gel dinim imanım İmam Hüseyin	b	11'li	6+5

NEFES

	<u>Kafiye şeması</u>	<u>Ölçü</u>	<u>Durak</u>
İnip yerden göğ'e bina kurdular	a	11'li	6+5
Ali ile Muhammed'in aşkına	b	11'li	4+4+3
Melekler misali secde durdular	a	11'li	6+5
Ali ile Muhammed'in aşkına	b	11'li	4+4+3
Şeytanı sürdüler düş eylediler	c	11'li	6+5
Yezidin bağrını taş eylediler	c	11'li	6+5
Kırklar vilayeti baş eylediler	c	11'li	6+5
Ali ile Muhammed'in aşkına	b	11'li	4+4+3
Muhammed Ali'nin cemine vardı	d	11'li	6+5
Kırklarda silkinip ayağa durdu	d	11'li	6+5
Doksan bin erenler semaha girdi	d	11'li	6+5
Ali ile Muhammed'in aşkına	b	11'li	4+4+3
Pir sultan'ım hatim eyle kelamı	e	11'li	6+5
Evvel cebraile verdi selamı	e	11'li	6+5
Mahrum olmaz seven şahı imamı	e	11'li	6+5
Ali ile Muhammed'in aşkına	b	11'li	4+4+3

NEFES

	<u>Kafiye şeması</u>	<u>Ölçü</u>	<u>Durak</u>
İmam neslim üç er zuhura geldi	a	11'li	6+5
Biri Elmalı'da Bursa'da kaldı	a	11'li	6+5
En küçük kardeşim Urum'u aldı	a	11'li	6+5
Sana metettiğim Kızıl Deli'dir	b	11'li	6+5
Meskanımdır deyip deyip oturur	c	11'li	6+5
Kuru şışten dut ağacın bitirir	c	11'li	4+4+3
Buluduynan Katman Baba getirir	c	11'li	4+4+3
Sana metettiğim Kızıl Deli'dir	b	11'li	6+5
Bir etek kumuynan dergaha girdi	d	11'li	6+5
Hiç aman vermedi küfarı kırdı	d	11'li	6+5
Kazören beylerin dağlara sardı	d	11'li	6+5
Sana metettiğim Kızıl Deli'dir	b	11'li	6+5
Pir Sultan'ım ayder böyle söyledi	e	11'li	6+5
Baba pınarına Dimyat eyledi	e	11'li	6+5
Bakın bize yezit netti neyledi	e	11'li	6+5
Sana metettiğim Kızıl Deli'dir	b	11'li	6+5

NEFES

	<u>Kafiye şeması</u>	<u>Ölçü</u>	<u>Durak</u>
Muhammed Ali'nin kurduğu yoldur	a	11'li	6+5
Ak üstünde ağı görebilirsən	b	11'li	6+5
Tanıyan itikatı söyleyen dildir	a	11'li	6+5
Hakikat bahrine durabilirsən	b	11'li	6+5
Gel derlerde seni ceme çekerler	c	11'li	6+5
Evvel bildiğini yaban atarlar	c	11'li	6+5
Andan sonra yularından tutarlar	c	11'li	4+4+3
Yettikleri yere varabilirsən	b	11'li	6+5
Özü mervan olan Umman'a dalmaz	d	11'li	6+5
Özü Hak'ka vasıl olan can ölmez	d	11'li	6+5
Müminin hesabı yarına kalmaz	d	11'li	6+5
Bunda sualini verebilirsən	b	11'li	6+5
Teslimiyet seni yola getirir	e	11'li	6+5
Eksik olan işlerini bitirir	e	11'li	4+4+3
Bir kardaşın olup Hak'ka götürür	e	11'li	6+5
Özünden mervanı sürebilirsən	b	11'li	6+5
Evvel iptidadan müsaheb bulup	f	11'li	6+5
Mürebbi yanında pişip hal olup	f	11'li	6+5
Üstat nazarında yanıp kül olup	f	11'li	6+5
Küllü varlığını verebilirsən	b	11'li	6+5
Pir Sultan'ım ayder yola getiren	g	11'li	6+5
Yerini bekleyip posta oturan	g	11'li	6+5
Talib'i rehberdir Hak'ka yetüren	g	11'li	6+5
Cennette rıdvanı görebilirsən	b	11'li	6+5

NEFES

	<u>Kafiye şeması</u>	<u>Ölçü</u>	<u>Durak</u>
Şu dünyanın ötesine	a	8'li	4+4
Vardım diyen yalan söyler	b	8'li	4+4
Baştan başa sefasını	c	8'li	4+4
Sürdüm diyen yalan söyler	b	8'li	4+4
Ark kazarlar argım argım	d	8'li	4+4
Çevirmekte felek çarkım	d	8'li	4+4
Bu dünyada malım mülküm	d	8'li	4+4
Yazdım diyen yalan söyler	b	8'li	4+4
Avcılarda avlar bazı	c	8'li	4+4
Hak'ka eylerler niyazı	e	8'li	5+3
Kalmış beş vakit namazı	e	8'li	5+3
Kıldım diyen yalan söyler	b	8'li	4+4
Pir Sultan'ım der varılmaz	f	8'li	4+4
Varılsada tez gelinmez	f	8'li	4+4
Rehbersiz hiç yol bulunmaz	f	8'li	4+4
Buldum diyen yalan söyler	b	8'li	4+4

NEFES

	<u>Kafiye şeması</u>	<u>Ölçü</u>	<u>Durak</u>
Muhammed Ali'nin aldım elini	a	11'li	6+5
Hak deyip tuttuğum elden ayrılmam	b	11'li	6+5
On iki imamın tuttum yolunu	a	11'li	6+5
Hak deyip tuttuğum yoldan ayrılmam	b	11'li	6+5
Mürşidin nefesi Hak nefesidir	c	11'li	6+5
Mürşid sözün tutmayanlar asidir	c	11'li	4+4+3
Mürşidin rızası Hak rızasıdır	c	11'li	6+5
Hak deyip tuttuğum yoldan ayrılmam	b	11'li	6+5
Mürşidin gittiği Veli yoludur	d	11'li	6+5
Giline dediğine qilmemolidir	d	11'li	6+5
Zahir balında Muhammed Ali'dir	d	11'li	5+6
Hak deyip tuttuğum yoldan ayrılmam	b	11'li	6+5
Hak erenler bir araya derilse	e	11'li	4+4+3
Cümle aşıklara nasip verilse	e	11'li	6+5
Aşıkâre Hak gözüyle görölse	e	11'li	4+4+3
Hak deyip tuttuğum yoldan ayrılmam	b	11'li	6+5

NEFES

	<u>Kafiye şeması</u>	<u>Ölçü</u>	<u>Durak</u>
Bir kandilden bir kandile atıldım	a	11'1i	4+4+3
Turab olup yer yüzüne saçıldım	a	11'1i	4+4+3
Bir zaman hak idim hak ile kaldım	b	11'1i	6+5
Gölnüme od düştü yandım da geldim	b	11'1i	6+5
Ezelden evvel biliz hak'kı bildik	c	11'1i	6+5
Hak'tan nida geldi Hak'ka Hak dedik	c	11'1i	6+5
Kırklar meydanında yunduk pak olduk	c	11'1i	6+5
İstemem taharet yundum da geldim	b	11'1i	6+5
Sunda bir kardaşla kayda düşmüşem	d	11'1i	6+5
Pirler makamında yanıp pişmişem	d	11'1i	6+5
Kırklar meydanında hem görüşmüşem	d	11'1i	6+5
İstemem yanmağı kandım da geldim	b	11'1i	6+5
Pir Sultan'ım ayder senindir ferman	e	11'1i	6+5
Her kulun olursun derdine derman	e	11'1i	6+5
Güzel şahım sana bin canım kurban	e	11'1i	6+5
İstemez kurbanı kestimde geldim	b	11'1i	6+5

NEFES

	<u>Kafiye şeması</u>	<u>Ölçü</u>	<u>Durak</u>
Yine mihman gördüm gönlüm şad oldu	a	11'li	6+5
Mihmanlar siz bize safa geldiniz	b	11'li	6+5
Kar kış yağar iken bahar yaz oldu	c	11'li	6+5
Mihmanlar siz bize safa geldiniz	b	11'li	6+5
Misafir aşk kapısının dilidir	d	11'li	4+4+3
Hızır-ı sev kim sahibinin gülüdür	d	11'li	4+4+3
Tanrı misafiri pirim Ali'dir	d	11'li	6+5
Mihmanlar siz bize safa geldiniz	b	11'li	6+5
Bir eve kahr ola misafir gitmez	e	11'li	6+5
Çalınsa çırpınsa ektiği bitmez	e	11'li	6+5
Çağırsa bağırsa bir ere yetmez	e	11'li	6+5
Mihmanlar siz bize safa geldiniz	b	11'li	6+5
Himmet eyle senki daima gele	f	11'li	6+5
Yavan yağık bizim yüzümüz güle	f	11'li	6+5
Büyük küçük anı hep hızır bile	f	11'li	6+5
Mihmanlar siz bize safa geldiniz	b	11'li	6+5
Misafir gelirken kismetini bile	g	11'li	6+5
Misafir Hızır'dır özrünü dile	g	11'li	6+5
Pir Sultan'ım uğru tut ver gel ele	g	11'li	6+5
Mihmanlar siz bize safa geldiniz	b	11'li	6+5

NEFES

	<u>Kafiye Şeması</u>	<u>Ölçü</u>	<u>Durak</u>
Dün gece seyranda batır yüzünde	a	11'li	6+5
Hünkar Hacı Bektaş Veli'yi gördüm	b	11'li	6+5
Ehli taç başında nikap yüzünde	c	11'li	6+5
Aslı imam nesli Ali'yi gördüm	b	11'li	6+5
İçtim ol doludan aklım yitirdim	d	11'li	6+5
Çıkardım kasketi ikrar getirdim	d	11'li	6+5
Menzil gösterdiler geçtim oturdum	d	11'li	6+5
Kement ile bağlı belimi gördüm	b	11'li	6+5
Mürşid eteğinden tutmuşum destim	e	11'li	6+5
Bu idi muradım erişti kastım	e	11'li	6+5
Bilmem serhoşmuyum neyim ben mestim	e	11'li	6+5
Erenler verdiği dilimi gördüm	b	11'li	6+5
Pir Sultân'ım aydın koymuşum seri	f	11'li	6+5
Şükür kurban kestim gördüm didarı	f	11'li	6+5
Erenler serveri gerçekler eri	f	11'li	6+5
Sultan Hacı Bektaş Veli'yi gördüm	b	11'li	6+5

NEFES

	<u>Kafiye şeması</u>	<u>Ölçü</u>	<u>Durak</u>
Sultan Süleymana kalmayan dünya	a	11'li	6+5
Bu dağlar yerinden ırılır birgün	b	11'li	6+5
Nice bin senedir çürüyen canlar	c	11'li	6+5
Hak nasip eylerse dirilir bir gün	b	11'li	6+5
Karşıkı dağlar karlı dağ olsa	d	11'li	6+5
Çevre yanı mor sümbülü bağ olsa	d	11'li	4+4+3
Ağaç olsa paşa olsa beğ olsa	d	11'li	4+4+3
Yakasız gömleğe sarılır bir gün	b	11'li	6+5
Şu dünyada Adem oğluyum dersin	e	11'li	6+5
İkramı helali durmayıp yorsin	e	11'li	6+5
El malını yeme er geç verirsin	e	11'li	6+5
İğneden ipliğe sorulur bir gün	b	11'li	6+5
Pir Sultan'ım ayder konup göçersin	f	11'li	6+5
Ecel şerbetini bir gün içersin	f	11'li	6+5
Sırat köprüsünden bir gün geçersin	f	11'li	6+5
Amelin arkana verilir bir gün	b	11'li	6+5

BOLLUK NEFESİ

	<u>Kafiye şeması</u>	<u>Ölçü</u>	<u>Durak</u>
Akıl ermez yaradanın sırrına	a	11'li	4+4+3
Muhammed Ali'ye indi bu kurban	b	11'li	6+5
Kurban olam kudretine nuruna	a	11'li	4+4+3
Hasan Hüseyin'e indi bu kurban	b	11'li	6+5
Ol İmam Zeynel'in destinde idim	c	11'li	6+5
Muhammed bakirin dostunda idim	c	11'li	6+5
Cafer'i Sadık'ın postunda idim	c	11'li	6+5
Musa Kazım Rıza'ya indi bu kurban	b	11'li	6+5
Muhammed Takinin nurunda idim	d	11'li	6+5
Aliyül Naki'nin sırrında idim	d	11'li	6+5
Hasan-ül askerin darinde idim	d	11'li	6+5
Muhammed Mehdi'ye indi bu kurban	b	11'li	6+5
Aslı şahı merdan güruhu Naci	e	11'li	6+5
Hakikate bağlı bu yolun ucu	e	11'li	6+5
Senede bir kurban Talib'in borcu	e	11'li	6+5
Muhammed Mustafa'ya indi bu kurban	b	11'li	6+5
Tarikattan hakikata ereler	f	11'li	4+4+3
Cennet-i alaya hüle sereler	f	11'li	6+5
Muhammed Ali'nin yüzün göreler	f	11'li	6+5
Erenler aşkına indi bu kurban	b	11'li	6+5
Pir Sultan'ım ayder bilirmi hercan	g	11'li	6+5
Kurbanın üstüne yürüdü erkân	g	11'li	6+5
Tırnağı tesbihtir Kanıda mercan	g	11'li	6+5
On iki imama indi bu kurban	b	11'li	6+5

NEFES

	<u>Kafiye şeması</u>	<u>Ölçü</u>	<u>Durak</u>
Gönül ne gezersin seyran yerinde	a	11'1i	6+5
Alemde her şeyin var olmayınca	b	11'1i	6+5
Olur olmaza dost deyipte gezme	c	11'1i	6+5
Bir ahdine bütün yar olmayınca	b	11'1i	6+5
Yürü sofı yürü yolumda durma	d	11'1i	6+5
Elin gıybetine kuyular kazma	d	11'1i	6+5
Varıp her dükkana metanın çözme	d	11'1i	6+5
Yanında mürşidin var olmayınca	b	11'1i	6+5
Kalktı havalandı gönüller kuşu	e	11'1i	6+5
Kavga gıybet etmek kötünün işi	e	11'1i	6+5
Üstadın tanımaz bunda her işi	e	11'1i	6+5
Onunki mürşidi er olmayınca	b	11'1i	6+5
Varıp bir kötüye sen olma beter	f	11'1i	6+5
Çırağnın bağırında dolunu döker	f	11'1i	6+5
Ne Hüda'dan korkar ne hicap eder	f	11'1i	6+5
Bir kötüde namus ar olmayınca	b	11'1i	6+5
Pir Sultan'ım ayder bu sırrı beyan	g	11'1i	6+5
Kamilmidir cahil sözüne uyan	g	11'1i	6+5
Bir baştan ağlamak ömredir ziyan	g	11'1i	6+5
İki başta muhip yar olmayınca	b	11'1i	6+5

NEFES

	<u>Kafiye şeması</u>	<u>Ölçü</u>	<u>Durak</u>
Kova kova indirdiler düzeye	a	11'li	4+4+3
Tut ettiler ol kınalı tazıya	a	11'li	4+4+3
Bakmazmısın alnımdaki yazıya	a	11'li	4+4+3
Dinledim bir geyik candan inledim	b	11'li	6+5
Kaçar iken bir çalıya dolaştı	c	11'li	4+4+3
Zalim avcı geldi etim üleştı	c	11'li	4+4+3
Dört yanımda kuzularım meleştı	c	11'li	4+4+3
Dinledim bir geyik candan inledim	b	11'li	6+5
Kova kova aşırdılar sürüsün	d	11'li	4+4+3
Sürüsünden ayırdılar birisin	d	11'li	4+4+3
Müminlere post eylemiş derisin	d	11'li	4+4+3
Dinledim bir geyik candan inledi	b	11'li	6+5
Varın bakın koltucuda yaresi	e	11'li	4+4+3
Ağlamaktan gayrı yoktur çaresi	e	11'li	4+4+3
Böylemidir yerinizin töresi	e	11'li	4+4+3
Dinledim bir geyik candan inledi	b	11'li	6+5
Kova kova aşırdılar dağlerden	f	11'li	4+4+3
Ayırdılar mor sümbüllü bağlerden	f	11'li	4+4+3
Pir Sultan'ım gideceğin yerlerden	f	11'li	4+4+3
Dinledim bir geyik candan inledi	b	11'li	6+5

DALİP NEFESİ

	<u>Kafiye şeması</u>	<u>Ölçü</u>	<u>Durak</u>
Erenler ilminde dalip olursun	a	11'li	6+5
Ört gördüğün işittiğin söyleme	b	11'li	4+4+3
Zairi hatını cümle bilirsün	a	11'li	6+5
Ört gördüğün işittiğin söyleme	b	11'li	4+4+3
Onun için nasihat eder pirler	c	11'li	4+3+4
Kul kula duyduğün söyleme derler	c	11'li	6+5
Beyan olur sana hep getirirler	c	11'li	4+3+4
Ört gördüğün işittiğin söyleme	b	11'li	4+4+3
Yalan deme yalancı Veli olmaz	d	11'li	4+3+4
Yalan sözden Veli'ye hata gelmez	d	11'li	4+3+4
Yalan söyleyenler mevlasın bulmaz	d	11'li	6+5
Ört gördüğün işittiğin söyleme	b	11'li	4+4+3
Uluya hürmet et küçüğe izzet	e	11'li	6+5
Dünyayı fet eyle var iken fırsat	e	11'li	6+5
Muhammed Ali'den kaldı emanet	e	11'li	6+5
Ört gördüğün işittiğin söyleme	b	11'li	4+4+3
Pir Sultan'ım kendi kendini neyle	f	11'li	6+5
Bilirlik eyleme dervişlik eyle	f	11'li	6+5
Bildiğin var ise nefeste söyle	f	11'li	6+5
Ört gördüğün işittiğin söyleme	b	11'li	4+4+3

BİRLİK NEFESİ

	<u>Kafiye şeması</u>	<u>Ölçü</u>	<u>Durak</u>
Gelin özümüzü sitem edelim	a	11'li	6+5
Hile ile hurda ile hal olmaz	b	11'li	4+4+3
Üstat nazarına doğru varalım	a	11'li	6+5
Yalan söyleyenler Hak'kın kul olmaz	b	11'li	6+5
Ne güzelce hal imiş haller içinde	c	11'li	4+3+4
Nede tatlı dil imiş diller içinde	c	11'li	4+3+4
Tarikler içinde yollar içinde	c	11'li	6+5
Ali'nin yolunda gibi yol olmaz	b	11'li	6+5
Pir Sultan'ım ayder özümüz sırdır	d	11'li	6+5
Göremez yezidin gözleri kördür	d	11'li	6+5
Erenlerin yolu kadimdir birdir	d	11'li	6+5
Hülyanın her tepenin yol olmaz	b	10'lu	3+4+3

KIRKLAR NEFESİ

	<u>Kafiye şeması</u>	<u>Ölçü</u>	<u>Durak</u>
Vardım kırklar nazarına	a	8'li	4+4
Gel beri hey can dediler	b	8'li	4+4
İzzet ile selam verdim	a	8'li	4+4
Gir işte meydan dediler	b	8'li	5+3
Kalktılar yana durdular	c	8'li	3+5
Yan yerinden yer verdiler	c	8'li	4+4
Meydana sofra yaydılar	c	8'li	5+3
Lokmamıza sun dediler	b	8'li	4+4
Gir semaha böyle oyna	d	8'li	4+4
Silinsin pak olsun ayna	d	8'li	4+4
Kırk yılda ciğerde kayna	d	8'li	3+5
Daha sen çiğsin dediler	b	8'li	5+3
Düşme dünya kesretine	e	8'li	4+4
Dalıp Hak'kın hasretine	e	8'li	4+4
Abu kevser şerbetine	c	8'li	4+4
Parmağınla ban dediler	b	8'li	4+4
Pir Sultan'ım yane halin	f	8'li	4+4
Hak'ka şükret kaldır elin	f	8'li	4+4
Kes münafık gaflet dilin	f	8'li	4+4
Gir işte meydan dediler	b	8'li	5+3

NEFES

	<u>Kafiye şeması</u>	<u>Ölçü</u>	<u>Durak</u>
İçtiğimiz bizim dolu	a	8'li	4+4
Erenlerin dolusudur	b	8:li	4+4
Gümanlara dalıp çıkan	c	8:li	4+4
Evliyalar gemisidir	b	8:li	4+4
Hiç gümana dalmadınmı	d	8:li	4+4
Dalıp güper almadınmı	d	8'li	4+4
Yezit yola gelmedinmi	d	8'li	4+4
Çektiğin yar berisidir	b	8'li	4+4
Kimdir bunu böyle diyen	e	8'li	4+4
Evliyadan öğüt alan	e	8'li	4+4
Yeşil Ali'm çekip gelen	e	8'li	4+4
Murtız'Ali kendisidir	b	8'li	4+4
Pir Sultan'ım dizara bak	f	8'li	4+4
Al kemendi boynuna tak	f	8'li	4+4
Mesim olmuş Hak ile Hak	f	8'li	4+4
Yüzülende derisidir	b	8'li	4+4

BOLLUK NEFESİ

	<u>Kafiye şeması *</u>	<u>Ölçü</u>	<u>Durak</u>
Kurbanlar tığlandı gülbenk çekilde	a	11'1i	6+5
Gaflet uykusundan uyana geldim	b	11'1i	6+5
Dört kapı sancağı anda dikildi	a	11'1i	6+5
Henüz Mahsun olup meydana geldim	b	11'1i	6+5
Evvel eşiğine koydum başımı	c	11'1i	6+5
Aldılar içeri döktüm yaşımı	c	11'1i	6+5
Erenler yolunda gör savaşımlı	c	11'1i	6+5
Koç kurban dediler imana geldim	b	11'1i	6+5
Yüzüm yerde özüm darda durmuşum	d	11'1i	6+5
Muhammed Ali'ye ikrar vermişim	d	11'1i	6+5
Sakinin çorbotın onda görmüşüm	d	11'1i	6+5
İçip kana kana mestana geldim	b	11'1i	6+5
Pir sultan'ım ayder eyledin telim	e	11'1i	6+5
Allah dost eyvallah pür yana geldim	e	11'1i	6+5
Kulumdur ben sana divana geldim	e	11'1i	6+5
Bende bu yolları görmeğe geldim	b	11'1i	6+5

NEF'ES

	<u>Kafiye şeması</u>	<u>Ölçü</u>	<u>Durak</u>
Dedem ayder her çiçekten	a	8'11	4+4
Gülü gerek yol ehlinin	b	8'11	4+4
Yetmiş iki din içinde	c	8'11	4+4
Sırrı gerek yol ehlinin	b	8'11	4+4
Deryalarda gezer kayık	d	8'11	4+4
İçtim mestin oldum ayık	d	8'11	4+4
Bahçede gül dostu layık	d	8'11	4+4
Gülü gerek yol ehlinin	b	8'11	4+4
Hallaşalım tatlı tatlı	e	8'11	4+4
Söyleşelim şol fikatlı	e	8'11	4+4
Bülbül gibi sesi datlı	e	8'11	4+4
Dili gerek yol ehlinin	b	8'11	4+4
Pir Sultan'ım kuşan kuşan	l	8'11	4+4
Turab ol yerlere döşen	f	8'11	3+5
Müminlere budur nişan	f	8'11	4+4
Yolu gerek yol ehlinin	b	8'11	4+4

TEKLİF NEFESİ

	<u>Kafiye şeması</u>	<u>Ölçü</u>	<u>Durak</u>
Bizden selam olsun sofı canlara	a	11'li	6+5
Vücudun şerrini yuanelar gelsin	b	11'li	6+5
Yedi kat yerdende yedi kat göğe	c	11'li	6+5
Onun binasını kuranlar gelsin	b	11'li	6+5
Sofı dedikleri bir kolay ıştır	d	11'li	6+5
Erenler görgüsü hoş mubah düştür	d	11'li	6+5
Ne kol var ne kanat uçar bir kuştur	d	11'li	6+5
O kuşun aslına erenler gelsin	b	11'li	6+5
Pirimi sorarsan Ali'dir Ali	e	11'li	6+5
Altından çaktırmış düldülün nali	e	11'li	6+5
Kırk arşın kuyudan dergahın yolu	e	11'li	6+5
O yolun aslına erenler gelsin	b	11'li	6+5
Bizde ikrar verdik gerçık Veli'ye	f	11'li	6+5
Tanrının aslanı Hazret Ali'ye	f	11'li	6+5
Sakinin elinden sunduk doluya	f	11'li	6+5
Gönüller pasını silenler gelsin	b	11'li	6+5
Pir Sultan'ım ayder özümüz darda	g	11'li	6+5
Sakla sen Hak için mürvet nazarda	g	11'li	6+5
Çıkmadık canlara kazılmadık mezarda	g	12'li	6+6
Onun namazına duranlar gelsin	b	11'li	6+5

NACİLER NEFESİ

	<u>Kafiye şeması</u>	<u>Ölçü</u>	<u>Durak</u>
Naci derler bir gürüha uğradım	a	11'li	4+4+3
Tutunmuşlar biri birin elleri	b	11'li	4+4+3
Sordum sizin meskanınız kandolsun	c	11'li	4+4+3
Akıdasın muhabbetin selleri	b	11'li	4+4+3
Eğer avcı isen okunu uzat	d	11'li	6+5
Gerek derviş isen yolunu gözet	d	11'li	6+5
Argına başlada bendini düzet	d	11'li	6+5
Akıdasın muhabbetin selleri	b	11'li	4+4+3
Ana südü kudurettten alınır	e	11'li	4+4+3
Kırkların ceminde maya çalınır	e	11'li	6+5
Orucu tutulur namaz kılınır	e	11'li	6+5
Hak azat eylemiş mümin kulları	b	11'li	6+5
Kırkların ceminde name tuttular	f	11'li	6+5
Götürüp Hak nizamında tarttılar	f	11'li	4+7+3
Öz bu handa çok muhabbet ettiler	f	11'li	4+4+3
Bulmuşunuz hakikatın yolları	b	11'li	4+4+3
Pir Sultan'ım ayder Hak'ka kayılsın	g	11'li	6+5
Kırklara nişan gösteren sayılsın	g	11'li	5+6
Ön kamilden son kamile sayılsın	g	11'li	4+7+3
Akıdasın muhabbetin selleri	b	11'li	4+4+3

SÖYLE TURNAM

	<u>Kafiye şeması</u>	<u>Ölçü</u>	<u>Durak</u>
Yolun Kerbela'dan geçtiyse şayet	a	11'1i	6+5
Turnam Hüseyin'den haber ver bana	b	11'1i	6+5
Derdimiz faladır dardayız gayet	a	11'1i	6+5
Turnam Hüseyin'den haber ver bana	b	11'1i	6+5
Kafir yezit onu susuz yaktımı	c	11'1i	6+5
Başın kesip mızraklara taktımı	c	11'1i	4+4+3
Kerbela çölüne kanı aktımı	c	11'1i	6+5
Turnam Hüseyin'den haber ver bana	b	11'1i	6+5
Güvercin dalından uçtumu acep	d	11'1i	6+5
Dünyadan ahrete göçtümü acep	d	11'1i	6+5
Abu kevser suyu içtimi acep	d	11'1i	6+5
Turnam Hüseyin'den haber ver bana	b	11'1i	6+5
Azrail göğsüne gelip kondumu	e	11'1i	6+5
Melekler ağzına şerbet sundumu	e	11'1i	6+5
Cebrail tubadan tabut yondumu	e	11'1i	6+5
Turnam Hüseyin'den haber ver bana	b	11'1i	6+5
Pir Sultan'ım yaşın gözüüm dağladı.	f	11'1i	6+5
Dağlar inleriken seller çağladı	f	11'1i	6+5
Gökyüzünde uçan kuşlar ağladı	f	11'1i	6+5
Turnam Hüseyin'den haber ver bana	b	11'1i	6+5

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3-YENİKÖY BEKTAŞI MÜZİĞİNİN İNCELENMESİ

Konu hakkında verdiğimiz genel bilgilerden sonra şimdi esas konumuza geçebiliriz. Ancak daha önce yapacağımız incelemelerde, takip edeceğimiz yolu açıklamakta fayda mülahaza ediyoruz.

Kaynağına giderek yöresinde derlediğimiz bektâşî nefeslerinde, gerek güfte gerek melodik gerekse ritm unsuru bakımından, orta boyutta bir biçim analiz yöntemi uygulayacağız. Burada kullanacağımız terminolojiye gelince şöyle ifade edebiliriz.

Periyod: Türküde varsa bölümleri;

Tam müzik cümlesi: Soru ve cevap gibi yan cümleciklerden oluşan bir bütünü,

Cümlecik: Tam cümleyi oluşturan yan ifadeleri.

Buna göre;

Periyod > cümle > cümlecik'tir.

Ancak analiz sırasında, simgesel ifadeleri ortaya koyabilmek için, şöyle bir yol izledik.

Periyod örneği: A

Cümle : a

Cümlecikler : x, y, z, α , β , γ harfleriyle özdeşleştirdik. Yani;

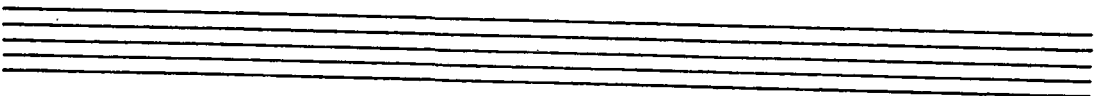
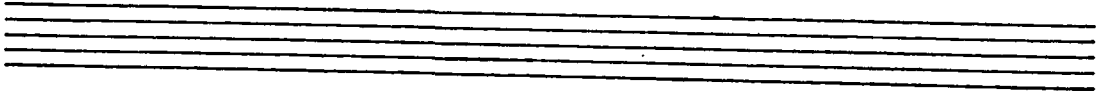
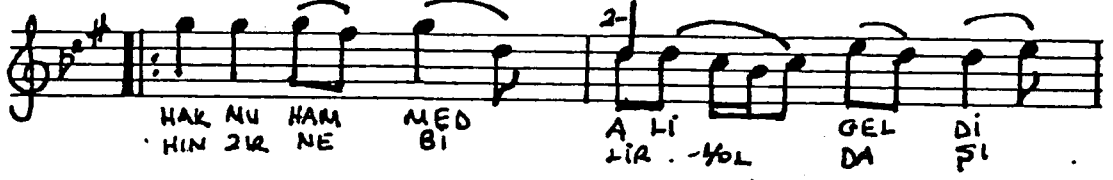
$$A = (a_1 + b_1)$$

$$A [a(\alpha + \beta + \gamma) + b(x + y)]$$

Simgesel ifadede, altta yazılı rakamlar ölçü sayısını, üstte yazılı olanlar ise mısraları belirtir. Eğer analiz sırasında, birbiri ile aynı ifadeleri görür isek, onları "eş" cümle ile ifade etmeyi düşündük. Yok eğer cümleler arasında benzerlikler var ise onları benzer veya ikiz cümle ile ifade etmeyi uygun gördük. A`gibi, cümlecikleri a` yan cümlecikleri de x`y`z` gibi.

3.1-İLK EVVELİ ŞU DÜNYAYA

ESER ANALİZİ

A- İLK BİLGİLER

Adı : İlk evveli şu dünyaya
Yöresi : Yeniköy- Uzunköprü
Kimden alındığı: Cennet KUŞÇU
Derleyen : Alaattin KARATEPE
Notaya alan : Alaattin KARATEPE

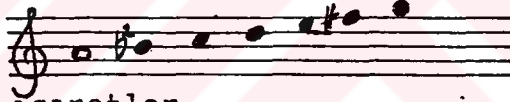
B- TÜR

-Kaynağına ve genel karakterine göre Türk Halk Müziği-
dir.

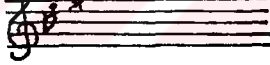
-Yapılış sebebine ve konusuna göre dini musıkidir.

-Tek sesli modal müziktir.

-Ses sahası

-Değiştirici işaretler

-Ses dizisi: Yahyalı kerem.

-Yöresinde topluluk ile icra edilir.

-Ses kaynağına göre sözlü müziktir.

C-YAPI

Seyri çıkıcı inicidir ve herhangi bir geçki yapılmamıştır. Eserde ardışık aralıklar kullanılmıştır. Melodi çizgisinin genel karakteri; esere güçlü civarından başlanmış daha sonra beşli bir atlayışla inici bir seyir göstermiştir. Eserde "eş" cümle kullanılmış olup, cümlelerin tekrarıyla eser tamamlanmıştır.

İLK EVVELİ ŞU DÜNYAYA

A

The image displays a handwritten musical score for the song 'İLK EVVELİ ŞU DÜNYAYA'. The score is organized into two systems, each beginning with a large letter 'A'. Each system contains three staves of music. The first staff of each system starts with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 3/8 time signature. The notation includes various musical symbols such as eighth notes, quarter notes, and rests. Above the first staff of each system, there are letters 'a' and 'b' with lines indicating specific measures. Above the second staff, there are letters 'z' and '9'. Above the third staff, there is a letter 'α'. The score is written in black ink on a white background. A large, faint, pink watermark with a stylized 'X' shape is visible in the center of the page, behind the musical notation.

D-BİÇİMSEL ÇALIŞMA

Ezgi A periyodundan oluşmuştur. Bu periyod ilk üç porteden, altı ölçüden meydana gelmiştir. Ondan sonraki porteler A periyodunun eş cümlesidir. Orta boyutta simgesel ifade:

$$A = (a_2 + b_1)$$

Küçük boyutta simgesel açılım:

$$A \left[\frac{1.3 \text{ M.}}{a_2 (x_1 + y_1)} + \frac{2.4 \text{ M.}}{b_1 (z_1 + q_1 + \alpha_1 + \beta_1)} \right]$$

Bu mantıkla simgesel ifadeyi şöyle kullanabiliriz.

$$2A = (2a_2 + 2b_1)$$

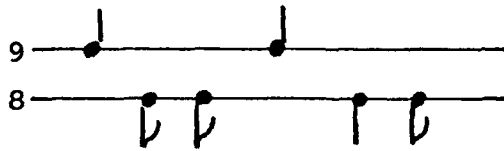
E-RİTMİK YAPISI

-Usullüdür.

- 9 8 Bileşik usul.

-Düzümleri: 2 + 2 + 2 + 3

- 9 zamanlı usullerin D tipinden meydana gelmiştir.

F--EDERİ AÇIDAN ANALİZ

	<u>Kafiye Şeması</u>	<u>Ölçü</u>	<u>Durak</u>
İlk eveli şu dünyaya	a	8'li	4+4
Hak Muhammed Ali geldi	b	8'li	4+4
Yüz bin yerden yüz çevirmez	c	8'li	4+4
Ol şahıma dolu geldi	b	8'li	4+4
Ali'mdir gaziler başı	d	8'li	3+5
Hıncır ne bilir yoldaşı	d	8'li	5+3
Ali'm sımsıkı bir kişi	d	8'li	5+3
Eyüp Sultan Gazi gazi geldi	b	8'li	4+4
Garip bülbul nesne bilmez	e	8'li	4+4
Abu kevser içen ölmez	e	8'li	4+4
Müslümanı kafir yenmez	e	8'li	4+4
Ezelden yeniler geldi	b	8'li	3+5
Pir Sultan'ım söyler ancak	f	8'li	4+4
Muhammed'e indi sancak	f	8'li	4+4
Ali'm düldüle binincek	f	8'li	5+3
Dinsizler imana geldi	b	8'li	3+5

Edebi türü : Koşma

Hece ölçüsü : Sekizli

3.2-BİR KAYA BAŞINDA BİR KOYUN MELER

BİR KA YA BA ŞIN DA BİR KO YUN ME LER
KOŞ KA RA KO YU NUN KU ZU SUT MU SUN

KOY UNU RE LE Yİ Şİ BAĞ RI MI DE LER
YOK SA YÜ RE Dİ MİN Sİ Zİ SİY Mİ SİN

A MA LAR KU ZU YA BÖY LE Mİ YA NAR
AL NI Mİ ZİN KA RA YA Zİ SİY Mİ SİN

ME LE ME KO YU NUM DÖN GEL KU ZU NA
ME LE ME KO YU NUM DÖN GEL KU ZU NA

ESER ANALİZİ

A-İLK BİLGİLER

Adı : Bir kaya başında bir koyun meler
Yöresi : Yeniköy- Uzunköprü
Kimden alındığı : Fatma GÜNDÜZ
Derleyen : Alaattin KARATEPE
Notaya alan : Alaattin KARATEPE

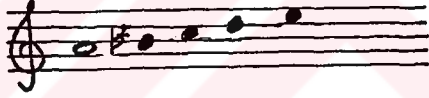
B-TÜR

-Kaynağına ve genel karakterine göre Türk Halk Müziğidir.

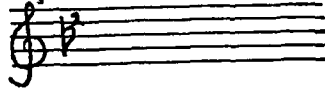
-Yapılış sebebi ve konusuna göre dini musıkidir.

-Tek sesli modal müziktir.

-Ses sahası

-Değiştirici işaretler

-Dizisi: Kerem

-Yöresinde topluluk ile icra edilir.

-Ses kaynağına göre sözlü müziktir.

C-YAPI

Seyri çıkıcı inicidir. Geçki yapılmamıştır ve ardışık aralıklar kullanılmıştır. İlk cümle soru cümlesi, ikinci cümle cevap cümlesidir. Melodi çizgisinin genel karakteri, esere güçlü civarından başlanmış ve ilk cümlenin sonunda "do" perdesinde yarım kalış yapılmıştır. Tekrar güçlü civarında dolaşmış ve inici bir seyirle tam karar vermiştir. a ve b cümlelerinin tekrarıyla eser tamamlanmıştır.

BİR KAYA BAŞINDA BİR KOYUN MELER

The musical notation is presented in four staves. The first staff is labeled 'A' and 'YARIM KALIP'. The second staff is labeled 'b' and 'TAM KALIP'. The third staff is labeled 'A' and 'YARIM KALIP'. The fourth staff is labeled 'b' and 'TAM KALIP'. The notation includes various musical symbols such as treble clef, key signature (one flat), time signature (5/8), and various note values (quarter, eighth, sixteenth notes). There are also some markings above the staves like 'x', 'a', 'y', 'z', 'q' and 'w'.

Eserin birinci ölçüsüyle beşinci ölçüsünde, ikinci ölçüsüyle altıncı ölçüsünde melodik varyantlar vardır.

D-BİÇİMSEL ÇALIŞMA

Ezgi A periyodundan oluşmuştur. Bu periyod, ilk iki porteden, sekiz ölçüden oluşmuştur. Ondan sonraki porteler A periyodunun eş cümlesidir.

Orta boyutta simgesel ifade ile;

$$A = (a_4 + b_4)$$

Küçük boyutta simgesel açılım:

$$A \left[a_4 \left(\frac{1.3. \text{ Mısra}}{x_1 + y_1 + z_1 + q_1} \right) + b_4 \left(\frac{2.4 \text{ Mısra}}{\alpha_1 + \beta_1 + \gamma_1 + w_1} \right) \right]$$

Simgesel ifadeyi şöylede kullanabiliriz:

$$2A = (2a_4 + 2b_4)$$

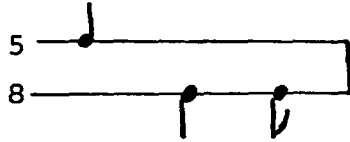
E-RİTMİK YAPISI

-Usullüdür.

-5 8 Bileşik usul.

-Düzümleri: 2 + 3

-5 zamanlı usullerin B tipinden meydana gelmiştir.

F--EDEBİ AÇIDAN ANALİZ

	<u>Kafiye şeması</u>	<u>Ölçü</u>	<u>Durak</u>
Bir kaya başında bir koyun meler	a	11'li	6+5
Koynun meleyişi bığrımı deler	a	11'li	6+5
Analar kuzuya böylemi yanar	a	11'li	6+5
Meleme koyunum dön gel kuzuna	b	11'li	6+5
Koç kara koyunun kuzusuymusun	c	11'li	6+5
Yoksa yüreğimin sızısıymısın	c	11'li	6+5
Alnımızın kara yazısıymısın	c	11'li	6+5
Meleme koyunum dön gel kuzuna	b	11'li	6+5
Koynum yaylalarda yaylamadınmı	d	11'li	6+5
İnip alçaklara güzlemedinmi	d	11'li	6+5
Kuzun koltuğuna gizlemedinmi	d	11'li	6+5
Meleme koyunum dön gel kuzuna	b	11'li	6+5
Yayla taşlarına tuzun dökeyim	e	11'li	6+5
Sabah namazında südün çekeyim	e	11'li	6+5
Ağlara beylere peşkeş çekeyim	e	11'li	6+5
Meleme koyunum dön gel kuzuna	b	11'li	6+5
Pir Sultan'ım ayder koynum ne oldu	f	11'li	6+5
Koynun memeleri süt ile doldu	f	11'li	6+5
Ne olduysa koynum hep sana oldu	f	11'li	6+5
Meleme koyunum dön gel kuzuna	b	11'li	6+5

Edebi türü : Koşma

Hece ölçüsü : Onbirli

3.3 - ANAMDAN DOĞMADAN KÂBEYE VARDIM

A NAM DAN DOĞ MA DAN KA BE
PIR SUL TA NİM YÜZ YA ŞI MI

YE VAR I DİM DO KUZ AY LİK
Yİ TİR DİM VER DİM F ÇEL

YOL ŞER DAN BE Mİ SA Nİ FIR Bİ GEL TİR

DİM DİM HÜ HÜ

ESER ANALİZİ

A-İLK BİLGİLER

Adı : Anamdan doğmadan Kâbe'ye vardım
Yöresi : Yeniköy-UZUNKÖPRÜ
Kimden alındığı : Fatma GÜNDÜZ
Derleyen : Alaattin KARATEPE
Notaya alan : Alaattin KARATEPE

B-TÜR

-Kaynağına ve genel karakterine göre Türk Halk Müziğidir.

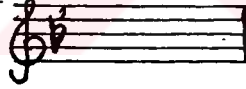
-Yapılış sebebi ve konusuna göre dini musıkidir.

-Tek sesli modal müziktir.

-Ses sahası

-Değiştirici işaretler

-Ses dizisi: Kerem

-Yöresinde topluluk ile icra edilir.

-Ses kaynağına göre sözlü müziktir.

C-YAPI

Seyri çıkıcı inicidir ve eserde geçki yapılmamıştır. Ardışık aralıklar kullanılmıştır. Melodi çizgisinin genel karakteri, girişe dörtlü bir atlayışla başlamış, ilk dört ölçü boyunca karar sesi etrafında dolaşmıştır. İlk cümle ardeş ikinci cümle öneştir. İkinci cümlede tekrar dörtlü bir atlayış yapılarak inici bir seyirle tam karar vermiştir.

ANAMDAN DOĞMADAN KABEYE VARDIM

A

YARIM KARAR

TAM KARAR

Eserin birinci, beşinci ve sekizinci ölçüsünde melodik varyant vardır.

D-BİÇİMSEL ÇALIŞMA

Ezgi A periyodundan meydana gelmiştir. Periyod dört porteden toplam ondört ölçüden oluşmuştur.

Orta boyutta simgesel ifade ile;

$$A = (a_6 + b_8)$$

$$A \left[\overset{\text{1. Mısra}}{a_6 (x_2 + x'_2 + y_2)} + \overset{\text{2. Mısra}}{b_8 (z_2 + \alpha_2 + \beta_2 + \gamma_2)} \right]$$

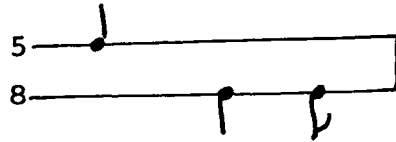
E-RİTMİK YAPISI

-Usullüdür.

-5 8 Bileşik usul.

-Düzümleri 2 + 3

- 5 zamanlı usullerin B tipinden oluşmuştur.

F-EDEBİ AÇIDAN ANALİZ

	<u>Kafiye şeması</u>	<u>Ölçü</u>	<u>Durak</u>
Anamdan doğmadan Kabe'ye vardım	a	11'li	6+5
Dokuz aylık yoldan misafir geldim	a	11'li	6+5
On yaşından onbeşine yol olur	b	11'li	4+4+3
Yirmisinde bir yirmilik gül olur	b	11'li	4+4+3
Yirmisinden otuzuna yol olur	c	11'li	4+4+3
Kırk yaşında boz bulanık sel olur	c	11'li	4+4+3
Ellisinde yarı yaşım yitirdim	d	11'li	4+4+3
Verdim ecel şerbetini içirdim	d	11'li	4+4+3
Altmışımda yol yokuşa düşürdüm	e	11'li	4+4+3
Yetmişimde bildiğimi şaşırdım	e	11'li	4+4+3
Pir Sultan'ım yüz yaşımı yitirdim	f	11'li	4+4+3
Verdim ecel şerbetini bitirdim	f	11'li	4+4+3

Edebi türü : Koşma

Hece ölçüsü : Onbirli

3.4 - BAHÇESİNDE AL TOMURCUK GÜLÜ VAR

The image displays a musical score for a song in Turkish. The score is written on eight staves, each with a treble clef and a key signature of one flat (B-flat). The time signature is 4/4. The lyrics are written in Turkish and are aligned with the notes on the staves. The lyrics are: BAH ÇE SIN DE NİM AL AY TO DER, MUR CU GÜ LÜ VAR Bİ RE DA YA DİM, BA Pİ BİR SÖY LE Dİ FİY VEL U YUR İ DİM, İ Kİ Bİ Lİ VAR HÜ İM Dİ U YAN DİM HÜ HÜ, PA Dİ PAH TIR MEM LE MÜ MİN MÜS LİM A RİF, KET TE E Lİ VAR REN GE BO YAN DİM, O NU Bİ LEN ŞU Cİ O NU Bİ LEN PU Cİ, HA Nİ FAR KE DER HÜ HA Nİ FAR KE DER HÜ.

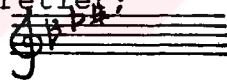
BAH ÇE SIN DE NİM AL AY TO DER
MUR CU GÜ LÜ VAR Bİ RE DA YA DİM
BA Pİ BİR SÖY LE Dİ FİY VEL U YUR İ DİM
İ Kİ Bİ Lİ VAR HÜ İM Dİ U YAN DİM HÜ HÜ
PA Dİ PAH TIR MEM LE MÜ MİN MÜS LİM A RİF
KET TE E Lİ VAR REN GE BO YAN DİM
O NU Bİ LEN ŞU Cİ O NU Bİ LEN PU Cİ
HA Nİ FAR KE DER HÜ HA Nİ FAR KE DER HÜ

ESER ANALİZİ

A- İLK BİLGİLER

Adı : Bahçesinde Al Tomurcuk Gülü Var
Yöresi : Yeniköy- Uzunköprü
Kimden Alındığı : Hatem NOYAN
Derleyen : Alaattin KARATEPE
Notaya Alan : Alaattin KARATEPE

B- TÜR

- Müziği
- Kaynağına ve genel karakterine göre; Türk Halk
 - Yapılış sebebine ve konusuna göre; dini musıkidir.
 - Tek sesli modal müziktir.
 - Ses sahası;
 - Değiştirici işaretler;
 - Yöresinde topluluk ile icra edilir.
 - Ses kaynağına göre sözlü müziktir.
 - Ses dizisi: Düz kerem

C-YAPI

Seyri inicidir ve ardışık kullanılmıştır. Eserde herhangi bir geçki yapılmamıştır. Yalnız ilk cümleinin üçüncü ölçüsünde "mi⁴" haline dönüşmüştür. Eser tiz duraktan başlamış ve ilk cümleinin sonunda yarım kalış göstermiştir. Daha sonra güçlü cıvarında dolaşarak inici bir seyirle tam kalış yapmıştır. İlk cümle öneş, ikinci cümle ardeştir.

BAHÇESİNDE AL TOMURCUK GÜLÜ VAR

A

YARIM KALIP

TAM KALIP

A

2

α

b

α

9

7

D- BİÇİMSEL ÇALIŞMA

Ezgi A periyodundan oluşmuştur. Bu periyod ilk dört porteden ve dokuz ölçüden meydana gelmiştir. Ondan sonraki porteler A periyodunun eş cümlesidir.

Orta boyutta simgesel ifade ile;

$$A = (a_4 + b_5)$$

Küçük boyutta simgesel açılım;

$$A \left[a_4 \left(\overset{1.3. \text{ Mısra}}{x_1 + y_1 + z_1 + \alpha_1} \right) + b \left(\overset{2.4. \text{ Mısra}}{\beta + \gamma + \omega + \rho + \eta} \right) \right]$$

Bu mantıkla simgesel ifadeyi şu şekilde de kullanabiliriz.

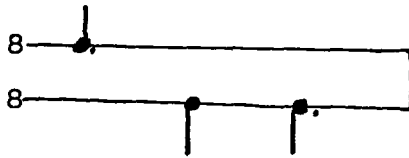
$$2A = (2a_4 + 2b_5)$$

E- RİTMİK YAPISI

-Usullüdür.

-8 8 bileşik usul

-Düzümleri; 3+2+3

F-EDİRİ AÇIDAN ANALİZ

	<u>Kafiye şeması</u>	<u>Ölçü</u>	<u>Durak</u>
Bahçesinde al tomareuk gülü var	a	11'li	4+4+3
Başı bir söyledi iki dili var	a	11'li	6+5
Padişaktır memlekette eli var	a	11'li	4+4+3
Onu bilen şu cihanı farkedir	b	11'li	4+4+3
Pir Sultan'ım ayder bire dayandım	c	11'li	6+5
Evel uyur idim şimdi uyandım	c	11'li	6+5
Mümin müslim arif rene boyandım	c	11'li	6+5
Onu bilen şu cihanı farkedir	b	11'li	4+4+3

Edirî türü : Koşma

Hece ölçüsü : Onbirli

3.5 - HAK MUHAMMED ALİ BİR ERKAN KURDU

HAK MUHAMMED ALİ BİR ERKAN KURDU

HAK MUR MU VET HAM MED A LI
YU LUN

BİR ER KAN KUR DU
İ ZİN GÜ DEN LER

RAS LA HAT BY LE ME
A RI TIP KAL Bİ Nİ

KUL LAR ÜS TUN NE HU
TE MİZ K DEN LER HÜ

VAR GİT KUL FUK VAR GİT
MÜ SA HI BE SİT Kİ

KAL Bİ Nİ A RİT
GÖ NÜL KA TAN LAR

KÖ TUN SÖZ SÖY LE ME
HAK KA DOĞ RU Gİ DEN

KUL LAR ÜS TUN NE HU
YOL LAR ÜS TUN NE HÜ

ESER ANALİZİ

A-İLK BİLGİLER

Adı : Hak Muhammed Ali Bir Erkan Kurdu
Yöresi : Yeniköy - Uzunköprü
Kimden Alındığı : Cennet KUŞÇU
Derleyen : Alaattin KARATEPE
Notaya Alan : Alaattin KARATEPE

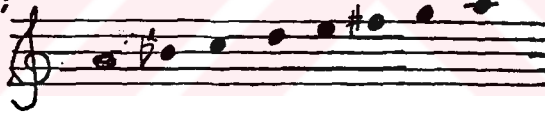
B- TÜR

-Kaynağına ve genel karakterine göre; Türk Halk Müziği'dir.

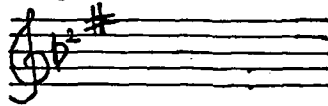
- Yapılış sebebine ve konusuna göre dini musıkidir.

- Tek sesli modal müziktir.

-Ses sahası;

-Değiştirici işaretler;

- Ses dizisi; yahyalı kerem

-Yöresinde topluluk ile icra edilir.

- Ses kaynağına göre sözlü müziktir.

C- YAPI

Seyri inicidir ve herhangi bir geçki yapılmamıştır. Eserde ardışık aralıklar kullanılmıştır. Melodi çizgisinin genel karakteri; tiz duraktan başlanmış, ilk ölçü ile ikinci ölçünün son kısmına kadar "fa #" perdesi etrafında dolaşmıştır. Dördüncü ölçüde ise "re" sesinde (güçlüde) yarım

kalış yapılmıştır. İlk dört ölçü, öneş, sonraki beş ölçü ardestir. Cevap cümlesinin ilk ölçüsünde dörtlü bir atlayış yapılmış ve inici bir seyirle tam karar vermiştir.

D- BİÇİMSEL ÇALIŞMA

Ezgi A periyodundan oluşmuştur. Bu periyod, ilk dört porteden ve dokuz ölçüden meydana gelmiştir. Ondan sonraki porteler A periyodunun eş cümlesidir.

Orta boyutta simgesel açılım;

$$A = (a_4 + b_5)$$

Küçük boyutta simgesel açılım;

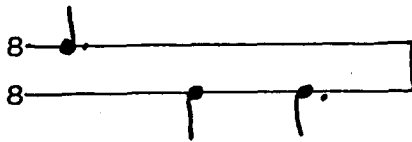
$$A \left[\overset{\text{1.3 Mısra}}{a_4 (x_1 + y_1 + z_1 + \alpha_1)} + \overset{\text{2.4 Mısra}}{b_5 (\beta_1 + \gamma_1 + \omega_1 + \rho_1 + q_1)} \right]$$

Şu şekilde de ifade edilebilir;

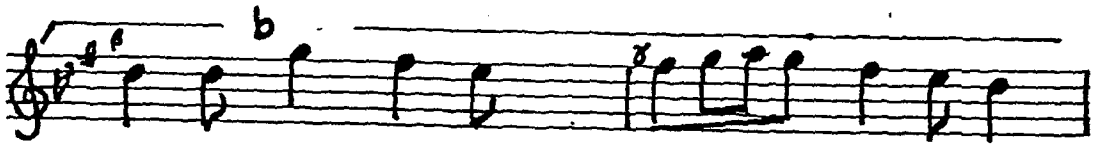
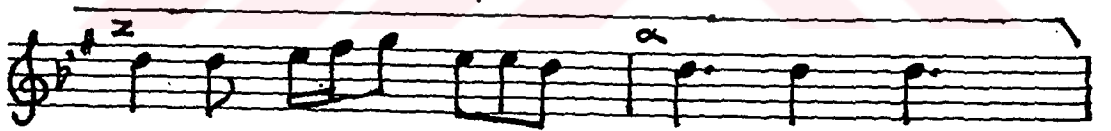
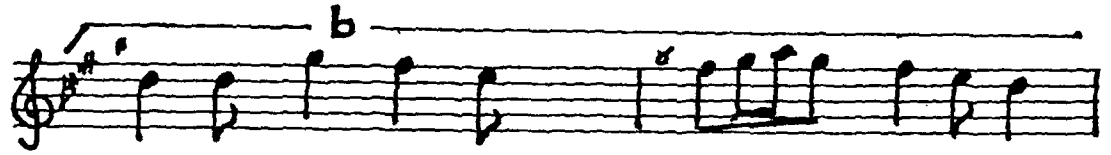
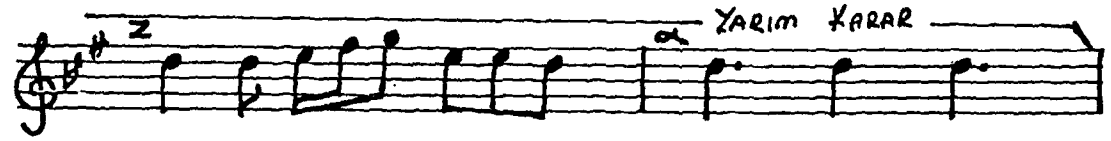
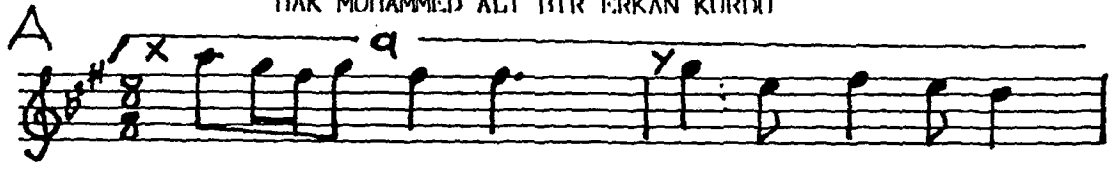
$$2A = (2a_4 + 2b_5)$$

E- RİTMİK YAPISI

- Usullüdür.
- 8 8 bileşik usul
- Düzümleri; 3+2+3

HAK MUHAMMED ALI BİR ERKAN KURDI

F-EDEBİ AÇIDAN ANALİZ

	<u>Kafiye şeması</u>	<u>Ölçü</u>	<u>Durak</u>
Hak Muhammed Ali Bir erkan kurdu	a	11'li	6+5
Raslahat eyleme kullar üstüne	b	11'li	6+5
Var git kulluk var git kalbini arıt	c	11'li	6+5
Kötü söz söyleme kullar üstüne	b	11'li	6+5
Mürvet bilip yolun izin güdenler	d	11'li	6+5
Arıtıp kalbini temiz edenler	d	11'li	6+5
Müşahibe sıtkı gönül katanlar	d	11'li	6+5
Hak'ka doğru giden yollar üstüne	b	11'li	6+5

Edebi türü : Koşma

Hece ölçüsü : Onbirli

3.6-UYUR İDİK UYARDILAR

U YHA İ DİK U YAR DI
HA LI MI Zİ HAL EY LE
HAK DEF TE RI NE YA ZİL

LAR
DİK
DİK

Dİ Rİ YE SAY Dİ YOL LA Bİ
YÖ. LU MU ZU YOL AY LE
PIR KA TE RI NE DI ZİL

Zİ DİK DİK HÜ HÜ HÜ

KO YUN OL DUK SES AN LA
HER Çİ GEK TEN BAL AN LA
BAL OL DUK ŞER BET E ZİL

DİK DİK DİK

SÜ RÜ YE SAY Dİ LAR Bİ
A RI YA SAY Dİ LAR Bİ
DO LU YA SAY Dİ LAR Bİ

Zİ Zİ Zİ HÜ HÜ HÜ

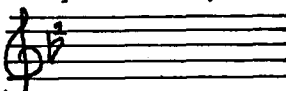
ESER ANALİZİ

A- İLK BİLGİLER

Adı : Uyur İdik Uyardılar
Yöresi : Uzunköprü - Yeniköy
Kimden Alındığı : Veli KARATEPE
Derleyen : Alaattin KARATEPE
Notaya Alan : Alaattin KARATEPE

B- TÜR

- Kaynağına ve genel karakterine göre; Türk Halk Müziği'dir.
- Yapılış sebebine ve konusuna göre; dini musıkidir.
- Tek sesli modal müziktir.
- Ses sahası;

- Değiştirici işaretler;

- Ses dizisi: Kerem
- Yöresinde topluluk ile icra edilir.
- Ses kaynağına göre sözlü müziktir.

C- YAPI

Seyri çıkıcı-inicidir ve herhangi bir geçki yapılmamıştır. Eserde ardışık aralıklar kullanılmıştır. Melodi çizgisinin genel karakteri; eser, güçlüden başlayarak ilk cümlelenin sonuna kadar "re" sesi etrafında dolaşmış ve aynı perde üzerinde yarım kalış göstermiştir. İlk cümle soru,

ikinci cümle cevaptır. Cevap cümlesinin ilk ölçüsünde beşli bir atlama yaparak güçlü civarında dolaşıp inici bir seyir göstererek tam kalış yapmıştır.

D- BİÇİMSEL ÇALIŞMA

Ezgi A periyodundan oluşmuştur. Bu periyod, ilk dört porteden ve sekiz ölçüden meydana gelmiştir. Ondan sonraki porteler A periyodunun eş cümlesidir.

Orta boyutta simgesel ifade;

$$A = (\begin{matrix} a \\ 4 \end{matrix} + \begin{matrix} b \\ 4 \end{matrix})$$

Küçük boyutta simgesel açılım;

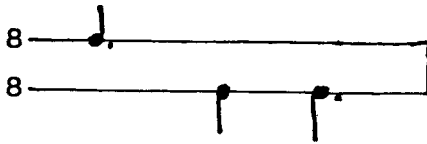
$$A \left[\begin{matrix} 1.3 \text{ Mısra} \\ a (x_1 + y_1 + z_1 + q_1) \end{matrix} + b (\alpha_1 + \beta_1 + \gamma_1 + \omega_1) \right]$$

Simgesel ifade şöyle de kullanılabilir;

$$2A = (2a_4 + 2b_4)$$

E- RİTMİK YAPISI

- Usullüdür.
- 8 8 bileşik usul
- Düzümleri; 3+2+3

A

A

F-EDEBİ AÇIDAN ANALİZ

	<u>Kafiye şeması</u>	<u>Ölçü</u>	<u>Durak</u>
Uyur idik uyardılar	a	8'li	4+4
Diriye saydılar bizi	b	8'li	3+5
Koyun olduk ses anladık	c	8'li	4+4
Sürüye saydılar bizi	b	8'li	3+5
Halimizi hal eyledik	d	8'li	4+4
Yolumuzu yol eyledik	d	8'li	4+4
Her çiçekten bal eyledik	d	8'li	4+4
Arıya saydılar bizi	b	8'li	3+5
Hak defterine yazıldık	e	8'li	5+3
Pir katarına dizildik	e	8'li	5+3
Bal olduk şerbet ezildik	e	8'li	3+5
Doluya saydılar bizi	b	8'li	3+5

Edlebi türü : Koşma
Hece ölçüsü : Onbirli

3.7-AH BENİM SARI SATIRAM

AH BENİ ME SA ZI DA TI RAM
 BAĞ LA MA DİR BU NUN A DI

DİR LER ÜS TÜN DE YA TI RAM
 ŞAL MA YI NAN GE LİR TA DI

İS TEK Lİ CAN LAR GE Tİ REM
 PİR SUL TA Nİ MİN MU RA DI

BEN O NUN İ GİN GÜM LE RİM

GÜM BÜR DE GÜM BÜR GÜM LE RİM

FAN A Lİ DE Yİ GÜM LE RİM

HEM JEN DEN OL DU HEM BEN DEN

Ö LÜ RÜM AY RIL NAM YOL DAN

ESER ANALİZİ

A- İLK BİLGİLER

Adı : Ah benim sarı satıram
Yöresi : Yeniköy-Uzunköprü
Kimden alındığı : Cennet KUŞÇU
Derleyen : Alaattin KARATEPE
Notaya alan : Alaattin KARATEPE

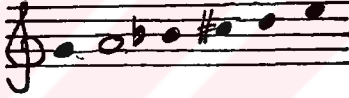
B-TAR

-Kaynağına ve genel karakterine göre Türk Halk Müziğidir.

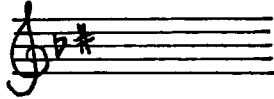
-Yapılış sebebine ve konusuna göre dini musıkidir.

-Tek sesli modal müziktir.

-Ses sahası;

-Değiştirici işaretler

-Ses dizisi: Garip

-Yöresinde topluluk ile icra edilir.

-Ses kaynağına göre sözlü müziktir.

C-YAPI

Seyri çıkıcı inicidir ve herhangi bir geçki yapılmamıştır. Eserde ardışık aralıklar kullanılmıştır. Melodi çizgisinin genel karakteri; karar sesinden dörtlü bir atlayış ile "Re" perdesinde asma kalışlar yapılmış, ikinci ölçünün sonunda inici bir seyirle karara varılmıştır.

A

The musical score consists of eight staves of music, all in the key of D major (indicated by two sharps: F# and C#). The notation is as follows:

- Staff 1:** Starts with a treble clef and a key signature of two sharps. It begins with a measure containing a whole note chord (F#4, C#5, G4) marked with 'x' and 'a'. This is followed by a series of eighth and sixteenth notes, with a measure marked 'y'.
- Staff 2:** Continues the melodic line with eighth and sixteenth notes, ending with a double bar line and repeat dots. A measure is marked 'z' and another '9'.
- Staff 3:** Continues the melodic line, with a measure marked 'a' and another 'b'.
- Staff 4:** Continues the melodic line, with a measure marked '2' and another '1'.
- Staff 5:** Continues the melodic line, with a measure marked 'a' and another 'b'.
- Staff 6:** Continues the melodic line, with a measure marked 'z' and another '9'.
- Staff 7:** Continues the melodic line, with a measure marked 'a' and another 'b'.
- Staff 8:** Continues the melodic line, with a measure marked 'z' and another '9'.

D-BİÇİMSEL ÇALIŞMA

Orta boyutta simgesel ifade;

$$A = (a_4 + b_4 + b_4 + b_4)$$

Küçük boyutta simgesel açılım;

$$A \left[a \left(\frac{1.4}{x_1 + y_1} + \frac{2.7}{z_1 + q_1} \right) + 3b_4 \left(\frac{3.7}{\alpha_1 + \beta_1} + \frac{4.7}{z_1 + q_1} \right) \right]$$

Simgesel ifadeyi şu şekilde de kullanabiliriz.

$$A = (a_4 + 3b_4)$$

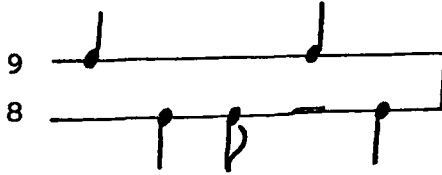
E- RİTMİK YAPISI

-Usullüdür.

9 8 bileşik usul.

-Düzümleri: 2 + 3 + 2 + 2

- 9 zamanlı usullerin B tipinden meydana gelmiştir.

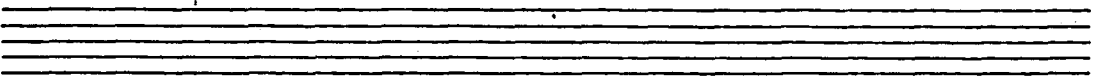
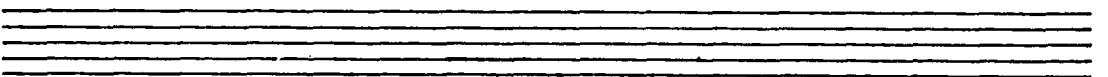
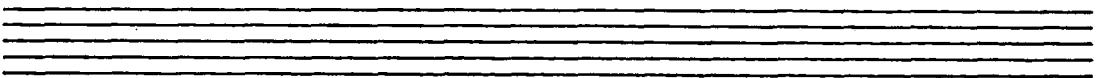
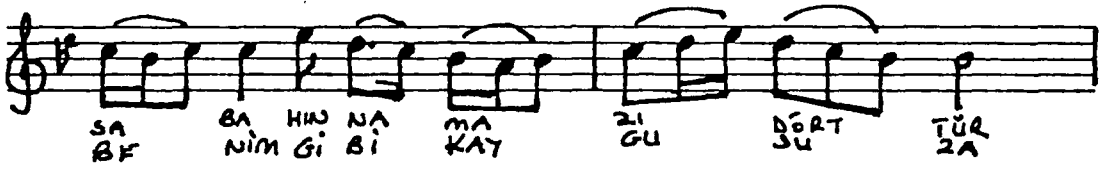
F-EDEBİ AÇIDAN ANALİZ

	<u>Kafiye şeması</u>	<u>Ölçü</u>	<u>Durak</u>
Ah benim sarı satıram	a	8'li	3+5
Dizler üstünde yatıram	a	8'li	5+3
İstekli canlar getirem	a	8'li	5+3
Ben onun için gümlerim	b	8'li	5+3
<u>Nakarat</u>			
Gümbürde gümbür gümlerim		8'li	5+3
Şah Ali deyi gümlerim		8'li	5+3
Hem senden oldu hem benden		8'li	5+3
Ölürüm ayrılman yoldan		8'li	3+5
Göğsüme tahta döşerler	c	8'li	3+5
Alırlar ele okşarlar	c	8'li	5+3
Okşarken derdim değerler	c	8'li	3+5
Ben onun için gümlerim	b	8'li	5+3
Bağlamaadır bunun adı	d	8'li	4+4
Çalmanın gelir tadı	d	8'li	4+4
Pir Sultan'ımın muradı	d	8'li	5+3
Ben onun için gümlerim	b	8'li	5+3

Edebi Türü : Koşma

Hece Ölçüsü : Sekizli

3.8-N A M A Z

ESER ANALİZİ

A- İLK BİLGİLER

Adı : Namaz
Yöresi : Yeniköy-Uzunköprü
Derleyen : Alaattin KARATEPE
Notaya alan : Alaattin KARATEPE

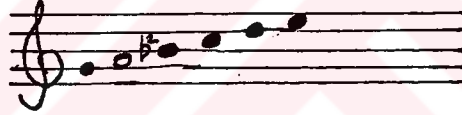
B-TÜR

-Kaynağına ve genel karakterine göre Türk Halk Müziğidir.

-Yapılış sebebine ve konusuna göre dini musıkidir.

-Tek sesli modal müziktir.

-Ses sahası

NAMAZ

D- BİÇİMSEL ÇALIŞMA

Orta boyutta simgesel ifade;

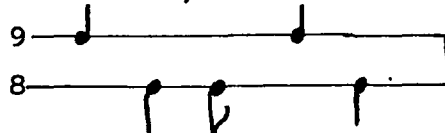
$$A = \left(\begin{array}{ccc} a & b & c \\ 2 & 4 & 2 \end{array} \right)$$

Küçük boyutta simgesel açılım;

$$A \left[\begin{array}{c} \frac{1. mısra}{a \left(\begin{array}{cc} x & y \\ 1 & 1 \end{array} \right)} + b \left(\begin{array}{cc} \frac{2. mısra}{z + q} & \frac{3. mısra}{z + q} \end{array} \right) + c \left(\begin{array}{cc} \frac{4. mısra}{\alpha + \beta} \end{array} \right) \end{array} \right]$$

E- RİTMİK YAPISI

- Usullüdür.
- 9 8 bileşik usul
- Düzümleri; 2+3+2+2

F-EDEBİ AÇIDAN ANALİZ

	<u>Kafiye şeması</u>	<u>Ölçü</u>	<u>Durak</u>
Yüreğimde yanan oddur	a	8'li	4+4
Bilmeyene müşkül derttir	a	8'li	4+4
Sabahın namazı dördtür	a	8'li	3+5
Daha namazımı sorarsın	b	8'li	5+3
Kah ağlarım kah gülerim	c	8'li	4+4
Hak'tanda hacet dilerim	c	8'li	5+3
Öğleyi ben on kılarım	c	8'li	4+4
Daha namazımı sorarsın	b	8'li	5+3
Bildim bana namaz sordun	d	8'li	4+4
Aradında beni buldun	d	8'li	4+4
İkindiyi sekiz kıldın	d	8'li	4+4
Daha namazımı sorarsın	b	8'li	5+3
Bir namaz vardı cenaze	e	8'li	5+3
Dolanırda gelir bize	e	8'li	4+4
Benim gibi Kaygusuza	e	8'li	4+4
Daha namazımı sorarsın	b	8'li	5+3

Edebi türü : Koşma

Hece ölçüsü : Sekizli

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ

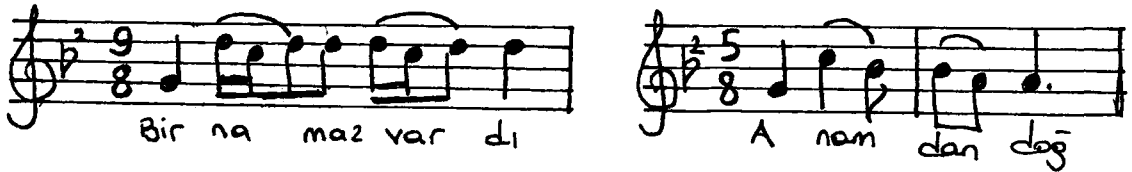
Alevi ve Bektaşî toplumlarının bulunduğu her yerde, onlara ait olan kültür değerlerinin mevcudu, kaçınılmazdır. Nitekim, karşılama diyarı olan Trakya'da yaygın olmasa bile, Bektaşî Müziği'nin varlığı bilinmektedir.

Bu düşünceden yola çıkarak yaptığımız araştırmalarda, Trakya Yöresi, Edirne İli, Uzunköprü İlçesi'ne bağlı olan Yeniköy'deki Bektaşî Nefes'lerini derledik ve inceledik.

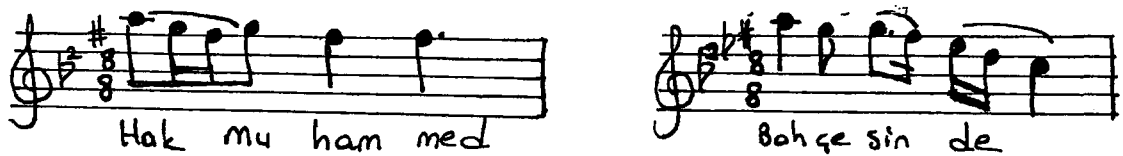
4.1- Nefeslere melodik açıdan bakıldığında,

4.1.1- Oyun nefeslerinde karşılamların müzikal yapılarının etkisi görülmüştür. Fakat, karşılamların oyunlu olma özelliğinden dolayı asıl etkiyi melodiden değil, ritm unsurundan almıştır ve bu nefesler karakter itibarıyla hareketlidir. Dinleme nefeslerinde ise aynı özellik görülmez ve karakter itibarıyla ağırdır.

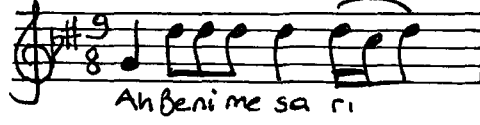
4.1.2- İkisinin yeden sesinden girdiği, bunlardan birinin beşli aralık ile güçlüye, diğerinin dörtlü aralık ile "Do" perdesine geldiği görülmüştür.

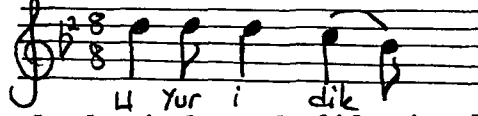
İkisinin tiz duraktan başladığı görülmüştür.

Birinin karar sesinden dörtlü aralık ile güçlüye gittiği görülmüştür.

Üçünün ise güçlüden başladığı görülmüştür.

4.1.3- Oyun nefeslerinde melodilerin daha renkli, dinleme nefeslerinde ise durgun olduğu saptanmıştır.

4.1.4- Seyirleri açısından eserlerin; İki tanesi inici, altı tanesi ise çıkıcı inicidir.

4.1.5- Eserlerde ardışık aralıklar kullanılmış olup, atlamalı seslere fazla yer verilmemiştir.

4.1.6- Durgun karakterli eserlerde dinamizmi sağlamak için sık sık senkoplara baş vurulmuştur.

4.1.7- Melodik yürüyüşle karşılaşılmamıştır.

4.1.8- Ses sahaları bir oktavı aşmamaktadır.

4.1.9- Eserlerin bütününde en fazla lık değerler kullanılmıştır.

4.1.10- Ses dizileri yahyalı kerem, kerem ve gariptir.

4.1.11- Melodik varyantlar görülmüştür.

Anamdan doğmadan Kâbe'ye vardım

Bir kaya başında bir koyun meler

Uyur idik uyardılar

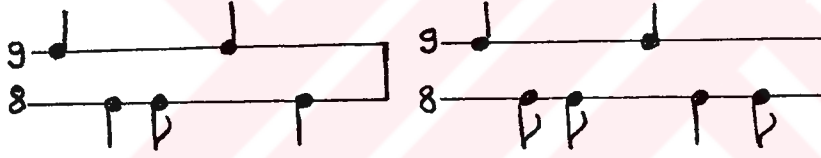

4.2- Nefeslere ritmik açıdan bakıldığında,

4.2.1- Oyun nefesleri 9 zamanlıdır. Dinleme nefesleri 5 ve 8 zamanlıdır.

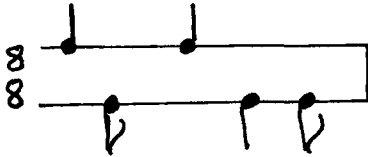
Üç tanesi 9 zamanlıdır. Düzümleri;

2 + 3 + 2 + 2 yada 2 + 2 + 2 + 3 şeklindedir.

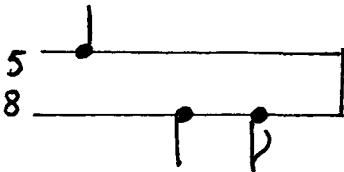
Üç tanesi 8 zamanlıdır. Düzümleri;

3 + 2 + 3 şeklindedir.

İki tanesi 5 zamanlıdır. Düzümleri;

2 + 3 şeklindedir.

4.3-Edebi açıdan bakıldığında;

Türü koşmadır. Hece vezninin sekizli ve onbirli kalıplarıyla yazılmıştır. Duraklar 4 + 4, 5 + 3, 3 + 5 yada 6 + 5, 5 + 6, 4 + 4 + 3, 4 + 3 + 4, 3 + 4 + 4 şeklinde karşımıza çıkmıştır. Arı Türkçe'nin kullanılmasından dolayı yabancı kelimelerle karşılaşılmamıştır. Kafiye açısından zengin olup bazen tam bazen yarım kafiye görülmüştür.

4.4-Yeniköy'de yaptığımız araştırmalarda bektaşî nefeslerinin edebi zenginliğine karşın, müzikal açıdan aynı zenginliği taşımadığını gözlemledik ve aynı melodik yapı üzerine değişik sözlerin söylendiğini tespit ettik. Ancak o dönemde kitle iletişim araçlarının olmayışını ve insanlara verilecek mesajları düşünürsek, bu tarz bir uygulamanın ne kadar çok faydalı olduğunu görürüz. Zira; burada melodi amaç olarak değil, araç olarak kullanılmıştır. Yapılmış olan bu araştırmanın, gelecek nesillere kültürel açıdan doğru bir aktarım olması en büyük dileğimizdir.

K A Y N A K Ç A

- 1- İlhan Cem ERSEVEN- Alevilerde Semah Ekin Yayınları Ocak 1990
- 2- Doç. Dr. Bedri NOYAN- Bektaşilik Alevilik Nedir
- 3- Gülderen TAŞTAN- İ.T.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi
- 4- Besim ATALAY- Bektaşilik ve Edebiyatı, Ant yayınları 2. baskı, şubat 1991
- 5- Büyük Larus Ansiklopedisi- Gelişim yayınları, cilt 3, Bektaşilik
- 6- Alaattin KARATEPE- İ.T.Ü. Türk Müziği Devlet Konservatuvarı Bitirme Ödevi, Haziran 1990

KAYNAK KİŞİLER

- Ali KIRHAN- Doğum yeri Soflu, 1908
Cennet KUŞÇU- Doğum yeri Dimatoka, 1915
İbrahim MANAV- Doğum tarihi 1930
Hüseyin EROĞLU- Doğum tarihi, 1930
Hatice TOPALOĞLU- Doğum tarihi, 1926
Veli TOPALOĞLU- Doğum tarihi, 1926

Yukarıda isimleri yazılı olan görüştüğümüz kişiler, halen Edirne ili, Uzunköprü ilçesi, Yeniköy Köyünde yaşamaktadırlar. 11. 6. 1993

Ö Z G E Ç M İ Ş

Alaattin KARATEPE; 1962 yılında Edirne'de doğdu. İlk ve orta öğrenimini bu ile ait olan Uzunköprü ilçesine bağlı Yeniköy Köyü'nde yaptı. Lise tahsiline İstanbul'da devam etti ve 1979 yılında Otelcilik ve Turizm Meslek Lise'sinden mezun oldu. 1985 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarı'na girdi. 1990 yılında mezun olup aynı yıl İ.T.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsünün sınavında başarı gösterdi ve halen devam etmektedir.